

Socialpedagogisk hästverksamhet

- En litteraturstudie om hur man genom socialpedagogisk hästverksamhet kan stöda ungdomars sociala funktionsförmåga

Bianca Windell

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	3562
Författare:	Bianca Windell
Arbetets namn:	Socialpedagogisk hästverksamhet - En litteraturstudie om hur man genom socialpedagogisk hästverksamhet kan stöda ungdomars sociala funktionsförmåga
Handledare (Arcada):	Arla Cederberg
Uppdragsgivare:	Anki Väyrynen
<p>Sammandrag:</p> <p>Detta examensarbete är ett projekterat arbete i samarbete med ett häststall i södra Finland. Syftet med denna studie är att ta reda på vad socialpedagogisk hästverksamhet innebär och hur man genom socialpedagogisk hästverksamhet kan stöda ungdomars sociala funktionsförmåga. Jag strävar efter att nå mitt syfte med hjälp av följande forskningsfrågor; Vad innebär socialpedagogisk hästverksamhet? Hur kan socialpedagogisk hästverksamhet bidra till att öka social funktionsförmåga bland ungdomar? Målgruppen för detta examensarbete avgränsar sig till unga i åldern 14 – 20 år. I den teoretiska referensramen redogörs för socialpedagogik och vissa centrala element i den, såsom aktivitet, upplevelser och gemenskap. Vidare redogörs för ungdomar som målgrupp för socialpedagogisk hästverksamhet och social funktionsförmåga. Även hästens helande inverkan på människor och socialpedagogiska hästverksamhetens skillnader till andra former av hästverksamhet presenteras. Studien är förverkligad som en litteraturstudie och analysen består av åtta vetenskapliga texter angående socialpedagogisk hästverksamhet. Resultatet av denna studie visar att socialpedagogisk hästverksamhet innebär mångsidig verksamhet med hästar och i stallmiljön med syfte att öka klientens sociala och allmänna funktionsförmåga. Enligt resultatet erbjuder socialpedagogiska hästverksamheten mångsidiga möjligheter i att stöda ungdomars sociala funktionsförmåga.</p>	
Nyckelord:	Socialpedagogisk hästverksamhet, socialpedagogik, social funktionsförmåga, ungdomar
Sidantal:	63
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Degree programme of Social Services
Identification number:	3562
Author:	Bianca Windell
Title:	Socio-pedagogic horse activity - A literature review about how socio-pedagogical horse activity can support youths' social ability to function
Supervisor (Arcada):	Arla Cederberg
Commissioned by:	Anki Väyrynen
<p>Abstract:</p> <p>This thesis degree is a commissioned work that is made in cooperation with a horse stable in southern Finland. The aim of this study is to find out what socio-pedagogic horse activity incorporate and how socio-pedagogical horse activity can support social ability to function among youth. The target group of this thesis is youth between ages 14 – 20. The theoretical frame consists of theories about social pedagogy and its central elements, activity, expressiveness and sense of community, and how they appear in socio-pedagogic activity. I will further address youth as a target group for socio-pedagogic activity and social ability to function. Horses treating impact in humans and socio-pedagogic horse activity in relation to other forms of horse activity is also introduced. Literature review of eight texts about socio-pedagogic horse activity is used as the data collection method. The result of this study shows that socio-pedagogic horse activity is versatile activity among horses and in stable environment, with the aim of increasing client's social and common ability to function. According to the result of this study provides socio-pedagogic horse activity versatile possibilities to support youths' social ability to function</p>	
Keywords:	Socio-pedagogic horse activity, socialpedagogics, social ability to function, youth
Number of pages:	63
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	6
1.1	Bakgrund och val av undersökningsproblem	7
1.1.1	<i>Socialpedagogisk hästverksamhet: en ny verksamhet inom hästfältet.....</i>	<i>8</i>
1.1.2	<i>Ungdomsproblematik.....</i>	<i>10</i>
1.2	Syfte och frågeställningar	11
1.3	Avgränsningar	11
1.4	Centrala begrepp	11
2	TIDIGARE FORSKNING	11
3	TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	15
3.1	Socialpedagogik	15
3.2	Tillvägagångssätt för socialpedagogisk verksamhet.....	18
3.2.1	<i>Upplevelsepedagogik .....</i>	<i>18</i>
3.2.2	<i>Aktivitetspedagogik.....</i>	<i>19</i>
3.2.3	<i>Samhällspedagogik .....</i>	<i>20</i>
3.3	Social funktionsförmåga	21
3.4	Barn och unga som målgrupp för socialpedagogisk verksamhet	23
3.5	Hästens helande inverkan på människor	24
3.6	Särdragen mellan socialpedagogisk hästverksamhet och andra former av hästverksamhet och terapeutisk ridning.....	27
4	METOD	29
4.1	Val av metod.....	29
4.2	Litteraturstudie	30
4.3	Insamling av material.....	31
4.4	Innehållsanalys.....	33
4.5	Tillförlitlighet och generaliserbarhet.....	34
4.6	Etiska överväganden	34
5	RESULTATREDOVISNING.....	34
5.1	Aktivitetspedagogik.....	35
5.2	Upplevelsepedagogik	37
5.3	Samhällspedagogik	39
5.4	Hästens helande inverkan	43
5.5	Sociala funktionsförmågan	43

6	DISKUSSION	44
6.1	Resultatdiskussion.....	44
6.1.1	<i>De socialpedagogiska aspekterna i socialpedagogisk hästverksamhet .....</i>	<i>45</i>
6.1.2	<i>Socialpedagogikens centrala element: aktivitet, upplevelser och gemenskap i förhållande till socialpedagogisk hästverksamhet .....</i>	<i>47</i>
6.1.3	<i>Den sociala funktionsförmågan .....</i>	<i>50</i>
6.2	Konklusion	52
6.3	Metoddiskussion.....	53
6.4	Arbetslivsrelevans och förslag på fortsatt forskning	54
	 Källor	 56
	 Bilagor	 61

1 INLEDNING

Syfte med det här arbetet är att beskriva socialpedagogisk hästverksamhet och hur den kan bidra till att stöda social funktionsförmåga bland unga. Socialpedagogisk hästverksamhet är ännu en rätt så ny verksamhetsform i Finland. Utbildning inom verksamheten började år 2002 i Kuopio Universitet. Allt efter att socialpedagogisk hästverksamhet har kunnat studeras som ett fortbildningsblock har kunskap och intresse om verksamheten börjat spridas sig inom sociala branschen och hästvärlden. Socialpedagogisk hästverksamhet har också under sistone fått allt mera synlighet i median. Ökad kännedom har lett till att socialpedagogisk hästverksamhet har blivit som en trend inom hästfältet. Nackdelen med socialpedagogiska hästverksamhetens ökade popularitet är att allt fler hästbranschföretagare har börjat locka klienter till sina stall genom att marknadsföra sig som socialpedagogiska stall eller genom att erbjuda socialpedagogisk hästverksamhet, trots att det saknas en utbildning och kompetens som krävs för socialpedagogisk hästverksamhet. Bakom det stora intresset ligger tyvärr även mycket okunskap och felaktiga uppfattningar om verksamheten. Människor har även en felaktig uppfattning om vad socialpedagogisk hästverksamhet handlar om blandar den ihop med ridterapi, handikappridning och ridning som hobby. Jag anser att det är allmänt viktigt att skriva om detta tema för att öka kännedom om socialpedagogisk hästverksamhet.

Som inspiration för mitt examensarbete ligger mitt livslånga intresse och senare arbetserfarenhet inom både hästvärlden och det sociala området. Jag har levt mitt hela liv bland hästar och nu på senaste åren hållit integrerade ridlektioner och ridläger för barn och unga med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Mina erfarenheter av hästars, stallmiljöns och stallrutinernas helande inverkan på humöret, psyket och sociala relationer, får mig att vara övertygad om att hästars och stallmiljöns helande inverkan på människor på flere olika plan. Jag har arbetat sedan våren 2011 inom barnskyddet på ett ungdomshem för unga i åldern 13-17. Genom den arbetserfarenhet jag fått under de åren jag arbetat inom barnskyddet, anser jag att det behövs mera funktionella och kreativa verksamheter för att stöda ungas psykiska och sociala uppväxt samt för att mångsidigt förstärka deras funktionsförmåga. Jag är intresserad att ta reda på vilka möjligheter

socialpedagogisk hästverksamhet erbjuder för att öka den sociala funktionsförmågan bland unga. Idén till mitt arbete kom när jag funderade hur jag skulle kunna utnyttja mitt kunnande både inom det sociala området och inom hästbranschen.

Socialpedagogisk hästverksamhet är praktiskt verksamhet i stallmiljö utgående från socialpedagogisk referensram. Socialpedagogisk hästverksamheten strävar efter att öka klientens funktionsförmåga på flere olika plan och motverka marginalisering. I socialpedagogisk hästverksamhet anknyts relationen mellan människa och häst med socialpedagogiska grundelementen; aktivitet, upplevelser, samhörighet på ett helt unikt sätt. Teoretiska referensramen för mitt arbete består av socialpedagogik och hästens inverka i socialt arbete.

1.1 Bakgrund och val av undersökningsproblem

Under det pågående årtiondet har barn och ungas välmående fått mycket synlighet i offentlig diskussion så som i politiska dokument. Illamående bland barn och unga, ökad grad av marginalisering samt familjer med olika problem som blir utanför sociala stöd-nätverket är ett växande problem. Marginalisering bland barn och unga är ett samhälls-ligt hot i dagens läge. Bakomliggande faktorer i att allt fler barn och unga marginali-seras kan bero på att psykiska störningar och problem i familjen har blivit allt allmän-nare och gravare, samhälles erbjudna stödnätverk har dragits ihop och resurser för för-byggande arbete har minskats. Förebyggande arbete och tidigt ingripande kommer att spela en allt större roll i hälsofrämjandearbete. För att kunna stöda barns och ungas välmående behövs det målmedvetet arbete genom samarbete mellan olika multiprofess-ionella parter. (Koistinen 2005: 1-10)

För individens helhetsmässiga utveckling anses sociala färdigheter ha en avgörande roll. Svårigheter i sociala färdigheter har varit aktuella diskussionsteman i media. Stödande av ungas sociala färdigheter är både utmanande och speciellt viktigt.

Socialpedagogisk hästverksamhet erbjuder en möjlighet att hindra marginalisering bland barn och unga, för att via den kan man förstärka och stöda livskontroll. Socialpedago-

gisk hästverksamhet innebär fostrande och rehabiliterande verksamhet med hästar i syfte att stöda människors sociala tillväxt och välmående (Vapalahti 2012:102).

1.1.1 Socialpedagogisk hästverksamhet: en ny verksamhet inom hästfältet.

Brandt beskriver socialpedagogisk hästverksamhet som en form av verksamhet där en aktiv ledare sätter upp och genomför för den enskilda individen anpassade sociala och pedagogiska mål. Målen och målgrupperna för verksamheten kan variera beroende på om fokus ligger i främjande eller rehabiliterande arbete. (Brandt 2005:2)

Socialpedagogisk hästverksamhet har tidigare gått med namnet *Ridpedagogik*, men begreppet byttes ut för att verksamheten utgår från socialpedagogisk teori och tyngdpunkten i verksamheten är mera på att stöda social funktionsförmåga än på hästverksamhet.

Socialpedagogiska hästverksamhetens rötter sträcker sig till Mellan-Europa och till Britannien. Praktiken och vetenskapen har visat att växelverkan mellan människa och häst väcker positiva och helhetsmässigt helande resurser i människor. I Mellan-Europa, i USA och från Nordiska länderna i Danmark och i Sverige finns det stall och verksamhetscenter där verksamhetens syfte är att stöda barns och ungas sociala funktionsförmåga och känslan av samhörighet. Det övergripande målet med verksamheten är att bryta marginaliseringens onda cirkel och ingripa i de problem och skador som redan skett hos barn och unga. Enligt (Koistinen 2005:4.) har flere av centren kommit fram med berömliga resultat med sådana ungdomar som har missbruksproblem och/eller mångfacetterade störningar i att kunna delta i social verksamhet. I Finland har man kommit fram till liknande resultat med unga och vuxna drogmissbrukare genom socialpedagogisk hästverksamhet (Ketolainen 2005:67-77).

Socialpedagogisk hästverksamhet kan användas i både förebyggande och rehabiliterande syfte. Betraktat ur ett förebyggande perspektiv är det minst lika viktigt att ingripa och stöda barn och unga som lever i så kallade normala förhållanden som för dem med specifika problem. (Rainio 2005:12) Genom förebyggande socialpedagogisk hästverksamhet strävar man efter att ingripa i marginaliseringsprocess i ett tidig skede. Enligt Kjälldman (2005:35) och Kaarela (2005:50) och Pennanen (2005:30) har

socialpedagogisk hästverksamhet även använts som ett arbetssätt inom barnskyddet i arbete med barn som avbrutit skolgången och som en aktivitet för omhändertagna unga. Socialpedagogisk hästverksamhet har även prövats inom familjerådgivningens klientarbete (Luhtaniemi 2005:59).

Finska Ryttaförbundet har sedan år 2001 bedrivit ett av undervisningsministeriet finansierat utvecklingsprojekt kring socialpedagogisk hästverksamhet i syftet att förebygga marginalisering bland barn och unga. Utvecklingsprojektets centrala mål var att lyfta fram till samhällets medvetenhet vilket betydelsefullt arbete med barn och unga förverkligas inom stallgemenskapen samt att systematiskt börja utveckla socialpedagogisk hästverksamhet i Finland. (Koistinen 2005: 2-3)

Utvecklingsprojektet resulterade bland annat i att år 2002 ordnade Kuopio universitet de första fortbildningskurserna inom socialpedagogisk hästverksamhet (Okulov 2005). Allt efter att socialpedagogisk hästverksamhet kunde studeras som ett fortbildningsblock har det resulterat i ett närmare samarbete mellan de olika aktörerna inom ramen för socialpedagogisk hästverksamhet. (Hevosopisto 2013.) Detta har resulterat i att en förening, Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry grundats, för att befrämja och stöda utvecklingen och förutsättningarna för socialpedagogisk hästverksamhet i Finland. Föreningens syfte är att stöda dess medlemmars verksamhet och bilda ett professionellt nätverk och att producera material av sin verksamhet och göra aktivt samarbete med olika parter. Verksamheten beskrivs på föreningens hemsida som verksamhet med riktlinje i att stöda social uppväxt och välmående samt förebygga marginalisering. Verksamheten utgår från växelverkan mellan häst och människa och av stallgemenskapen där verksamheten genomförs. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2013)

I dagens läge erbjuder Ypäjän hevosopisto, Turun yliopiston koulutus ja kehittämiskeskus Brahea och Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry utbildning inom socialpedagogisk hästverksamhet. Utbildningen är i form av fortbildningsstudier, vars omfång är från 20-25 studiepoäng. (Hevosopisto 2013) Utbildningen är riktad för professionella inom social-, hälsovård- och utbildningssektorn som vill fördjupa sina kunskaper inom förebyggande arbete mot marginalisering och inom socialt arbete. Utbildningen passar även för ridterapeuter och ridlärare och – instruktörer. För att kunna

nå målen för utbildningen krävs det tidigare arbetserfarenhet med hästar och möjlighet till att ha egen häst till förfogande under utbildningen. (Itä-Suomen yliopisto 2012)

Utbildningen ger färdigheter att arbeta med barn och unga i behov av socialt stöd utgående från den egna yrkeskompetensen. Grunden i påbyggnadsstudierna ligger på socialpedagogiskt tänkande och hästens användning i social rehabilitering. Syfte med utbildningen är att utbilda praktiska verksamhetens aktörer för socialpedagogisk hästverksamhet. (Hevosopisto 2013)

1.1.2 Ungdomsproblematik

Barn och ungas ställning i dagens samhälle har ständigt försämrats på grund av politiska beslut. Resurser riktade för service till barn och unga skärs ner, liksom stöd för familjer. Vuxnas stress, bristande förälderskap och försämring av gemenskap har lett till att ungas situation i samhället är hotad. Illamående bland barn och unga har ökat, som syns bland annat i ökning av socialvårdens och barnskyddets åtgärder. (Kesti&Puustinen 2005:79) Enligt Kuure (2001 :39) har sociala problem bland unga har i stort mån betraktas utav begreppen marginalisering eller risk av att marginaliserats. Problem med skolgången, avbrutna studier på grundskolenivå, saknad av vidare utbildning efter grundskola och marginalisering av arbetsmarknaden är vanliga riskfaktorer som berör unga. Centrala hotbilden för ungas välmående blev särskilt 1990-talets ökning av drogmissbruk och dess medförda kriminalitet, vars bakomliggande orsak ofta förknippas till sociala problem. (se Hyvätti 2005: 20)

Mentalastörningar, alkohol- och drogmissbruk, kriminalitet, inlärnings svårigheter och marginalisering av yrkesinriktad utbildning bland ungar är stora hot för ungas helhetsmässiga utveckling och fostrande arbete i skolvärlden och i och utanför hemmet. Ständig ökning i psykosociala svårigheter berör inte enbart barn och unga, utan även den vuxna befolkningen. (Hämäläinen 2008: 166)

Marginalisering bland barn och unga är förtillfället ett mycket aktuellt tema. Marginaliseringens onda cirkel börjar ofta redan av tidiga barndomen. (Hyvätti 2005: 20,21)

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta examensarbete är att öka kunskap och förståelse för socialpedagogisk hästverksamhet samt hur den kan bidra till att stöda ungdomars sociala funktionsförmåga.

Jag strävar efter att nå mitt syfte med hjälp av följande forskningsfrågor

1. Vad innebär socialpedagogisk hästverksamhet?
2. Hur kan socialpedagogisk hästverksamhet bidra till att öka social funktionsförmåga bland ungdomar?

1.3 Avgränsningar

Jag har valt att avgränsa min studie till socialpedagogisk hästverksamhet i Finland och på vilka sätt socialpedagogisk hästverksamhet kan bidra till ökad social funktionsförmåga bland unga från 14-20 år. Jag tänker inte begränsa unga till någon specifik grupp, för som antagande är att socialpedagogisk hästverksamhet kan bidra till ökad välbefinnande bland alla unga, förutsatt olika livssituationer eller livserfarenheter. Jag utesluter ändå unga med grava fysiska funktionshinder.

1.4 Centrala begrepp

Centrala begrepp i detta arbete är socialpedagogik, socialpedagogisk hästverksamhet, socialfunktionsförmåga.

Socialpedagogik, hästverksamhet, socialfunktionsförmåga kommer jag att klarare beskriva i teoridelen av mitt arbete.

2 TIDIGARE FORSKNING

Det finns rätt så lite teorikunskap och forskning om socialpedagogisk hästverksamhet på grund av att verksamhetsformen är så ny i Finland. Allt efter att socialpedagogisk hästverksamhet kunde studeras som ett fortbildningsblock från och med år 2002, har det börja komma allt mer pro gradu arbeten samt artiklar om socialpedagogisk

hästverksamhet. Olika artiklar och dokument om socialpedagogisk hästverksamhet och ridterapi samt andra rehabiliterande och terapeutiska hästverksamheter har varit under senaste tider aktuella i median.

Jag kommer att presentera fyra pro gradu arbeten som behandlar socialpedagogisk hästverksamhet.

Nora Brandt (2005) har gjort ett pro gradu arbete berörande socialpedagogiskt hästverksamhet på Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet. Syftet med Brandts arbete, Socialpedagogisk hästverksamhet -En diskursiv studie i verksamhetens organiseringsprocess, är att forskningen skall tjäna som underlag för kommande forskning och samtidigt erbjuda ny kunskap för verksamhetens utövare. Brandt har forskat i socialpedagogiska hästverksamheten ur ett diskursivt perspektiv med frågeställningen: vilka är de övergripande diskurser som organiserar den socialpedagogiska verksamheten? Med diskurs avser Brandt de sociala och kulturella processer som producerar socialpedagogisk verksamhet. Genom att närmare granska de centrala diskurser som den socialpedagogiska hästverksamheten bygger på kan man urskilja den historiska kontexten varifrån verksamheten utgår från, identifiera de centrala teman som finns för tillfället och uppmärksamma de teman som styr verksamhetens framtid.

Det empiriska materialet i Brandts forskning består av 11 slutarbeten skrivna av elever som genomgått fortbildningskursen i socialpedagogisk hästverksamhet, samt fem intervjuer med aktiva ledare inom verksamheten. (Brandt 2005:1-3)

Resultaten visade att det finns två övergripande diskurser som organiserar socialpedagogisk hästverksamhet, disciplindiskurs och socialdiskurs. Nyckelord för disciplindiskurs är ordning och reda, prestation, arbetsmoral och hierarki. Disciplindiskursen är ett arv från en tid då hästhållning och ridning främst hörde till militärfältet. Socialdiskursen konstruerar verksamheten i termer av gemenskap, empowerment, interaktion, upplevelser och känslor. Diskurserna står delvis i konflikt och delvis i beroendeförhållande till varandra. Den socialpedagogiska hästverksamheten organiseringsprocess skall granskas ur dess historiska kontext och i ljuset av en socialdiskus och en disciplindiskurs. Konflikten mellan diskurserna som styr

hästverksamheten kan ses som en skärningspunkt där den övergripande disciplindiskursen börjar så småningom vika undan för en nyare socialdiskurs inom hästfältet. Det är i denna skärningspunkt socialpedagogiska hästverksamheten uppstår. (Brandt 2005: 22-24)

Maija Peltomäki (2007) har gjort sitt pro gradu- arbete, Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa, för Kuopion yliopisto. Peltomäkis arbete handlar om socialpedagogiska hästverksamhetens möjligheter i att stöda ungas sociala tillväxt. Syfte med arbetet är att beskriva socialpedagogisk hästverksamhet i praktiken och att hämta fram ungas syn på häst-hobby. Som målgrupp hade Peltomäki 12-16 åriga personer med hästar som hobby från Björneborg och Åbo. Målgruppen gick på ett socialpedagogiskt orienterat häststall. Peltonens forskningsmaterial bestod av sex stycken texter som samlades in genom att unga skrev om sin hobby med hjälp av temafrågor. Till forskningsmaterialet ingick även e-post intervjuer av två socialpedagogiska häststalls ledare. (Peltomäki 2007:2)

Enligt resultaten av Peltomäkis forskning har socialpedagogisk hästverksamhet positiv inverkan på ungas sociala tillväxt, hälsa, kamratrelationer samt betraktande av gemenskap. Enligt resultaten upplevdes ridandet mera som en bisak till sidan av umgänge på stallet, skötande av hästar och att träffa vänner. Enligt resultaten upplevdes stallet som ett tryggt ställe där man kan lugna ner sig och koncentrera sig på hästar. Forskningens målgrupp nämnde som de viktigaste elementen inom hästhobbyn vännerna som finns på stallet, känsla av samhörighet och hästarna i sig själv. Vidare upplevdes relationen mellan häst och människa och ansvarstagandet av hästar som viktigt. (Peltomäki 2007: 48,49)

Enligt forskningen stöder socialpedagogisk hästverksamhet unga i att utveckla sin självkänsla och lär till ansvarsfullhet. Av forskningsresultatet framkom det att hästhobbyn upplevdes som ett balanserande element i livet. Den ansågs organisera och strukturera omringande verkligheten och ge krafter att orka till livets andra delområden. På grund av detta kan hästverksamheten anses ha även samhälleligt betydelse, genom att utveckla unga till ansvarsfulla medborgare. Hästhobbyn hjälper även i att avkoppla och den har en positiv inverka i ungas självkänsla. Enligt resultaten har hästhobbyn inverkan på bland annat: självkontroll, att våga gå tala även till okända människor, ökad

tillit till egna resurser och i att kunna ta andra i hänsyn. Peltomäkis resultat visar att socialpedagogisk hästverksamhet stöder ungas sociala tillväxt. (Peltomäki 2007: 51-52)

Kaisu Pärnä har i sitt pro gradu-arbete undersökt möjligheter i att använda socialpedagogisk hästverksamhet som arbetsmetod för socialt arbete med unga med beteendestörningar. Pärnä har gjort sitt arbete år 2004 i Kuopio universitet. Syfte med arbetet har varit att ta reda på vilka är socialpedagogiska hästverksamhetens möjligheter och begränsningar för socialt arbete med unga. Pärnä valde ut tre forskningsproblem för sitt arbete. Pärnä ville i sitt arbete ta reda på socialarbetarens möjligheter att använda socialpedagogisk hästverksamhet som arbetsmetod för socialt arbete. Pärnä var även intresserad om vilka begränsningar socialpedagogisk hästverksamhet innefattar som socialarbets arbetsmetod. Hon ville även ta reda på vad man bör särskilt ta i beaktande i ordnande av socialpedagogisk hästverksamhet för unga med beteendestörningar. (Pärnä 2004:44)

Pärnäs forskning är kvalitativ. Som forskningsmetoder använde Pärnä sig av intervju, förfrågan och deltagande observation. Hon samlade in sitt material genom att intervjua personer med utbildning i socialpedagogisk hästverksamhet och som tillämpade verksamheten i sitt arbete. Två av de som hon intervjuat besvarade även en förfrågan angående ämnet. Pärnä använde sig även av deltagande observation genom att följa med när de intervjuade utförde verksamheten. Som det centrala i resultaten lyfter Pärnä fram socialpedagogiska hästverksamheten positiva inverkan på klienterna och konstaterar att det vore önskvärt att verksamheten används mera inom socialt arbete. Pärnä anser att det signifikanta som socialpedagogiska hästverksamheten skulle kunna hämta med till socialt arbete är att den erbjuder ett nytt tillvägagångssätt att arbeta med unga. Via hästverksamhet har unga lättare att bilda en förtroendefull och väl fungerande arbetsrelation. Unga får av hästverksamheten meningsfullt aktivitet till sin vardag och vuxenkontakt. För unga med beteendestörningar är hästen en ypperlig kumpan för den sätter klara gränser för beteendet och ger rakt feedback av. Klienternas utveckling under socialpedagogiska hästverksamheten kom konkret fram genom att klienterna började allt mer ta andra i hänsyn, deras tillit till egna förmågor och resurser växte och i att deras självförtroende ökade under verksamheten. Pärnäs resultat visar att socialpedagogisk hästverksamhet kan tillämpas väl som både arbetsmetod för socialt arbete och för unga med beteendestörningar. Pärnä poängterar att detta kräver att

socialarbetare blir allt mer bekanta med verksamheten och att socialpedagogiska hästverksamheten blir allt allmännare. (Pärnä 2004: 45-47, 81, 85-86)

3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

Följande kapitel utgör den teoretiska referensramen för mitt arbete. Jag kommer att beskriva grunden i socialpedagogik och socialpedagogisk verksamhet. Socialpedagogik som begrepp och teori är mycket brett, och därför är det viktigt att klargöra begreppet lite mer för att kunna förstå utgångspunkterna för socialpedagogisk hästverksamhet. Jag kommer även att specificera socialpedagogikens tre centrala element, aktivitet, samhörighet och upplevelser, och hur de syns och används inom i socialpedagogisk verksamhet. Eftersom mitt arbete handlar om hur socialpedagogisk hästverksamhet kan bidra till att stöda ungas sociala funktionsförmåga kommer jag att klargöra begreppet social funktionsförmåga och gå kort in på ungdomstiden och dess utmaningar.

I slutet av detta kapitel redogörs även för hästens användning i terapi och rehabiliterande arbete genom att presentera forskningar kring temat. Jag presenterar även hästverksamhet i allmänhet och särdragen mellan dess olika former.

3.1 Socialpedagogik

Madsen (2001:7) beskriver socialpedagogik som ett arbetssätt med specifika mål och frågeställningar. Enligt Madsen strävar socialpedagogiken efter att integrera människor som står vid hot att marginaliseras från samhället till och i samhället.

Hämäläinen och Kurki (1997: 13-14) förklarar med andra ord att socialpedagogiken eftersträvar att lindra och förebygga sociala problem genom pedagogiska tillvägagångssätt. Socialpedagogiken strävar efter att bemöta samhällseliga problem från ett pedagogiskt perspektiv, att hjälpa och stöda de vanlottade och att på pedagogiska sätt främja på allmän nivå välmående, rättvishet, subjektivitet och solidaritet.

Socialpedagogiken begrundar på hur samhället borde hjälpa dem som inte anpassar sig i samhället att bli likvärdig samhällsmedlem. (Hämäläinen & Kurki 1997: 13-14).

Olika bristsituationer i samhället orsakar att vissa människor blir utanför den samhällseliga gemenskapen. Genom socialpedagogik är det möjligt att hjälpa dessa

människor att komma in i samhälleliga gemenskapen och bli aktivt deltagande. Socialpedagogikens centrala intresse område och även problem område är relationen mellan individ och samhälle. (Kurki 2006:115) Enligt Madsen är ingen mänsklig utveckling möjlig utan interaktion med andra människor. Samhörighet och medmänskliga relationer är livsnödvändiga för alla människor redan på grund av att människan utvecklar sin personlighet i relation till andra människor. (Madsen 2006:228)

Socialpedagogiken granskar på samhällsgemenskapen från den synvinkeln hur bra den möjliggör individernas tillväxt som samhällelig medlem och hur bra den stöder individernas mångsidiga personlighetsutveckling samt sociala identitetens utveckling (Hämäläinen 1999: 60). Socialpedagogiken utgår från det socialpedagogiska förhållningssättet där alla människor ses som aktiva aktörer och man strävar efter att inkludera alla människor i samhällsgemenskapen oavsett deras livsstil eller särskilda behov. (Madsen 2006:7). Målet med socialpedagogisk verksamhet anses ofta som omfattande adaption, individens anpassning till hennes omgivning (Hämäläinen & Kurki 1997: 34.)

Kurki och Nivala (2006:11-12) anser att socialpedagogiskt arbete kan ses ha två uppgifter. Den ena uppgiften är att arbete skall sträva efter att utveckla sociala färdigheter vilket hjälper människan att växa upp i samhället och att kunna fungera i växelverkan med andra inom samhället. Hämäläinen (1999: 156) påpekar att människan lär sig genom vara i relation till andra de normer, värderingar och beteende regler som råder i gemenskapen.

Socialpedagogikens andra uppgift är att stöda vardagen för de utstötta (Kurki och Nivala 2006:11-12). Socialpedagogikens teoretiska grundtanke samt vardagens centrala verksamhetsprincip är att rikta fokus på människor som lever under olika sociala svårigheter och hur man kan bidra till att öka deras subjektivitet och få kontroll över deras liv. (Hämäläinen & Kurki. 1999: 126)

På grund av samhällets modernisering ökar skillnaderna mellan dem som ligger inom den trygga zonen och dem som står i risk att marginaliseras. Enligt socialpedagogiken skall samhället bära ansvar för dem som är i risk att marginaliseras eller för dem som redan är utstötta av samhällsgemenskapen. Genom att vara i dialog, växelverkan och

genom att samarbeta med de utsatta individerna och grupperna, skall samhället hitta modeller och arbetssätt för att kunna inkludera dessa människor till samhället.

Människor skall inte betraktas som klienter i välfärdssystemet, utan som sakkunniga över sitt eget liv och som aktiva aktörer i samhället. (Madsen 2006:7)

Socialpedagogiskt arbete skall äga rum där människorna är, i deras vardag, i deras omvärld. För att i dessa omgivningar känner vi igen individens vardag oftast bäst. Det finns inte en och samma verksamhetsmodell för hur socialpedagogisk verksamhet skall förverkligas som skulle passa alla, utan verksamheten skall planeras för varje enskilda individ och gemenskap skilt. Enligt socialpedagogiken är det ingen vits i att skapa nya verksamheter, bara för att skapa nytt, utan det väsentliga i arbetet är att kartlägga de möjligheter som redan finns på området. Dessa möjligheter kan förstärkas, möjligen riktas på nytt och användas till godo på flere olika sätt. Centralt för socialpedagogisk verksamheten är individens eget deltagande och aktivitet. (Kurki. 2000: 136)

Socialpedagogik har traditionellt setts som verksamhet med barn och unga som av en eller annan orsak inte klarar av att genomföra ”normala” skol- och utbildningskarriär och som på grund av det står i risk för att marginaliserats. I dagens läge har gränsen mellan vad som är normalt och onormalt blivit allt oklarare. Allt efter att sociala normer och traditioner förändras kan något som tidigare setts som avvikande beteende bli godtagbart och tvärtom. (Hämäläinen 2001:80)

Socialpedagogiken tolkar integrationsproblemet utifrån en pedagogisk synvinkel.

Socialpedagogiska arbetet utgår från att genom pedagogiska tillvägagångssätt hjälpa vanlottade och marginaliserade samt att stöda människor till självhjälp.

Socialpedagogiken utgår inte från att stöda människor med att anpassa sig med rådande förhållanden, utan att aktivera dem till samhällelig verksamhet för att förbättra sina levnadsvillkor och livskvalitet. (Hämäläinen. 1999: 156) Socialpedagogiska verksamhetsmodeller strävar efter att stöda de marginaliserade och människor som står i risk att marginaliseras till ökad subjektivitet och livskontroll samt att aktivera dem att agera, delta och utveckla sig själv. (Kurki 2002: 59-60)

Enligt Madsen (2001:21-22) är socialisering en avgörande faktor vid inkludering av individer i gemenskap. Utan socialisering finns det knappt något samhälle, ingen individ

kan undgå socialisering. Den sociala kontexten ställer olika krav på kompetenser som en individ bör ha för att kunna ta del av gemenskapen. Madsen (2001:103-104) förklarar, att om individen inte behärskar de kompetenser socialiseringen kräver, hamnar individen lätt utanför samhällsliga gemenskapen. Socialpedagogiska arbetet utgår från att stöda människor i utveckling av en allmän kompetens, livskompetens som individen behöver för att kunna vara en del av dem samhällsliga gemenskapen. Socialpedagogiska arbetet handlar alltså från att erbjuda människor sådana kunskaper, färdigheter och normer som individen behöver för att utveckla och öka sin sociala funktionsförmåga samt för medmänskliga relationer.

3.2 Tillvägagångssätt för socialpedagogisk verksamhet

Centrala principer för socialpedagogisk verksamhet är att verksamheten erbjuder upplevelser, aktivitet och sammanhörighet. De tre elementen – aktivitetspedagogik, upplevelsepedagogik och samhällspedagogik – utgör grunden för socialpedagogiska arbetssättet. De olika elementen kan dock framhäva på olika sätt beroende på verksamhetsmiljöer och målsättningar för verksamheten. I socialpedagogiska arbetet prioriteras arbetsmetoder som baserar sig på kreativ verksamhet. Socialpedagogiskt arbete utgår från att ta till bruk människors inneboende resurser som en kreativ och social varelse som söker efter upplevelser. Kreativ verksamhet i olika former hjälper människor att fördjupa deras funktionsförmåga på flere olika områden, till exempel i att förstärka självkännedom, i att hitta mental balans eller att genom olika aktiviteter uppnå till exempel mera rörlighet och bättre kondition. (Hämäläinen 2001: 67-68)

3.2.1 Upplevelsepedagogik

Enligt Hämäläinen (1998:164) kan fostrande och lärande genom upplevelser är ett centralt arbetssätt inom socialpedagogik. Kiiski (1998:110) poängterar att lärande genom upplevelser ger möjlighet att granska på mänsklighet och växande i social miljö samt att inse möjligheter för den egna utvecklingen. Genom att lära sig via upplevelser är det möjligt att hitta ett likvärdigt och respektfullt sätt att bemöta andra människor i en äkta och neural miljö. Upplevelsepedagogikens centrala värde är relationen med naturen: lärande via naturen, respekt för naturen, att våga sig ut till naturen och röra på

sig där, utan någon baktanke om att utnyttja naturen. Förståelse över naturens meningsfullhet och fullständighet hjälper människan att acceptera sig själv som en del av naturen. (Kiiski 1998:110)

Enligt Kiiski (1998) fungerar upplevelser som stimuli som öppnar dörrar i människans psyke och sätter igång kreativa processer. Kreativ verksamhet lyfter ofta fram positiva känslor. Känslan av att lyckas ger människan resurser att söka lösningar till livets svåra frågor. Ett av upplevelsepedagogikens viktigaste mål är att erbjuda sådana upplevelser för individer som stöder individens funktionsförmåga och ger möjligheter att överskrida sina gränser. (Kiiski 1998: 109-110) Känslan av att lyckas och att överskrida sina egna gränser ger tillfredsställelse och krafter att stå ut och lösa motgångar i livet. En tillsammans upplevd och delad upplevelse åstadkommer en stark känsla av delaktighet och samhörighet. Positiv och framåt riktad aktivitet hjälper människan att orka vidare med dagliga livets utmaningar. (Kiiski 1998: 113-114)

Upplevelse betonat lärande och terapiarbete har ett brett tillämpningsområde, som omfattar människor som lever under varierande sociala problem samt arbete för att hjälpa dem. Upplevelsepedagogik är en pedagogisk metod för att hjälpa människor med sociala problem till självhjälp, tillfredsställande människorelationer och tillväxt i att respektera och njuta av livet. (Hämäläinen 1998: 164)

Tanken bakom varför upplevelser och aktivitet betonas i socialpedagogisk tänkande är synen på människan som en aktiv och kreativ varelse som söker efter upplevelser och strävar efter att inverka i sin omgivning. Upplevelser och aktivitet ses som människans centrala karakteristiska drag. Syftet med verksamheten är att stöda människornas uppväxt till subjekt och till livskontroll samt att aktivera människor till samhällelig verksamhet, deltagande och utvecklande av sig själv.

3.2.2 Aktivitetspedagogik

Inom socialpedagogik används ett vidt urval av olika funktionella pedagogier och terapier i både individ- och grupparbete (Kaipio 1977: 58-60). Som det karakteristiska för lärande genom aktivitet är att den anstränger jämlikt hjärtat, huvudet och handen. Målet i aktivitetspedagogik är att individen utvecklas och når högre grad av självkännedom. Genom att aktivera individen genom att delta i olika verksamheter

eftersträvas att individen förmår leva i harmoni med sig själv, så som med andra människor och med sin omgivning. Aktiviteten bör vara mångsidig, avslappnande och kreativt verksamhet, som erbjuder människor att hitta nytt innehåll i deras liv. Kreativ och meningsfull aktivitet har en positiv inverkan på människans känsloliv. Känslolivet har en stor och betydande roll i val av olika beslut och lösningar genom livet. (Antikainen 1996: 37.)

Subjektets aktivitet indelas i två grundformer, psykisk och praktisk verksamhet. Dessa två verksamhets nivåer är i fortgående samspel med varandra. Å ena sidan är aktivitet genom psykisk verksamhet är avsevärt mycket effektivare än praktisk verksamhet, för att människan kan göra i sina tankar mycket mera saker än i själva verkligheten. Å andra sidan kan sakers utförande i praktisk verksamhet anses som effektivare för att genom verklighetskontexten kan det komma fram mycket nya saker som man inte kunnat tänka sig. När individen utför praktisk verksamheter som hon tidigare bearbetat och utfört psykiskt, måst människan oavbrutet jämföra och omforma sina egna uppfattningar med verkligheten. Det vill säga att utveckling inom psykisk verksamhet sker alltid genom praktisk aktivitet. Det är alltså möjligt att utveckla psykisk funktionsförmåga genom praktisk verksamhet. Socialpedagogiska verksamhetsformer ger mångsidiga möjligheter i att stöda allmänna funktionsförmågan, genom att även inverka i psykiska funktionsförmågans utveckling. (Weckroth 1988:47.)

3.2.3 Samhällspedagogik

Inom socialpedagogiken betraktas gemenskap och samhörighet som en stark resurs för mänsklig utveckling och lärande av allmänhetens regler. Gemenskapen kan bidra till att stöda individer till självständighet, självstyrdhet och utveckling av positiv identitet. Gemenskapernas kritiska granskning och pedagogiska utveckling spelar en avgörande roll i socialpedagogiskt arbete. (Hämäläinen 1999:16) I definition av samhällsbegreppet har social verksamhet en avgörande roll. Med social verksamhet menas det att medlemmarna har en enhetlig förståelse om verksamheten och dess mål. (Kurki 2002:50)

Socialpedagogisk tänkande förknippas lätt med kommunitaristiskt tänkande, där man lyfter fram samhörighet, moral, familjens betydelse, medborgerligt ansvar och

verksamhet för att hjälpa vanlottade. Socialpedagogik betonar i sin verksamhet balansen mellan frihet och ansvar i mänsklig samvaro, demokrati och strävan efter att fostra samhällsmedlemmar som genom sin aktivitet främjar samhällelig välbefinnande. Samhällscentrerad utgångspunkt betyder inte att man skulle underskatta den enskilda individen. Gemenskapen skall prioriteras just för individens bästa. Gemenskap och växelverkan med andra människor anses ha en betydelsefull inverkan på utvecklingen av individens personlighet, formandet av identitet och för utveckling av en psykosocial handlingsförmåga. (Hämäläinen 1999,62-63) Enligt Madsen (2006:228) är ingen mänsklig utveckling möjlig utan interaktion med andra människor. Kurki (2002:122) motiverar gemenskapens betydelse genom att människan i sin grundnatur är en social varelse och behöver andra människor för att uppnå sina mål.

För att kunna vara engagerad, delaktig och aktiv i samhället bör individen ha en tillräckligt utvecklad samhällelig identitet och subjektivitet för att kunna skapa sin egen relation till samhället, som dess medlem. Att genom tvång eller anpassning få någon att inkludera i ett samhälle står i konflikt med att främja individens subjektivitet. Sett från socialpedagogikens vinkel är det nödvändigt att åstadkomma tillräcklig handlingsförmåga, för att individen kan uppnå tillräcklig livskontroll och skapa en personlig relation till samhället hon lever i. (Hämäläinen 1999: 79)

3.3 Social funktionsförmåga

Sociala funktionsförmågan kan delas in i två olika områden: människan i relation och växelverkan med andra och människa som aktiv aktör och deltagare i samfund och i samhället. Social funktionsförmåga innefattar både förmåga att kunna fungera i direkta och nära medmänskliga relationer samt i olika samfund. Detta förutsätter sociala kompetenser, förmåga att vara i växelverkan och förmåga att kunna agera. Det är ganska litet en människa kan göra och förverkliga utan att vara i växelverkan med andra människor eller samfund. Den sociala funktionsförmågan inverkar i människans förutsättningar att fungera som aktiv aktör i samfund och i samhället. (Tiikkainen & Heikkinen. 2011)

Den sociala funktionsförmågan omfattar personens förmåga att fungera och vara i social växelverka med andra människor. Sociala funktionsförmågan omfattar relationer till an-

höriga och vänner, ansvar för dem som står en nära, fungerande i sociala relationer, delaktighet, mening med livet. Till den sociala funktionsförmågan hör dessutom fritid och fritidsintressen tillsammans med andra personer. (Laine. 2002)

Lahikainen & Pirttilä-Backman (2007) påpekar att social funktionsförmåga förutsätter psykiska och även fysiska färdigheter. Individen bör ha sociala färdigheter för att kunna vara i växelverkan med andra människor och för att kunna fungera i sin omgivning. Sociala funktionsförmågan utvecklas via socialt arv samt dels via sociala erfarenheter. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2007:76) Centralt för sociala funktionsförmågan är människans interpersonliga beteende, beteende med lika och i grupp samt kommunikationsfärdigheter. Människan får inte sociala färdigheter av sig själv, utan de måste läras. Många barn och unga stämplas som krångliga och besvärliga bara på grund av att de har bristfälliga sociala färdigheter. När barnen och unga lärs sociala färdigheter, klarar de av att bemästra även svåra sociala situationer. (Kauppila 2005:126-134)

När man talar om social funktionsförmåga kommer även begreppet social kompetens fram, som innebär att individen har sociala färdigheter att klara av sociala situationer. Sociala kompetensen varierar i olika situationer, det är utgående av individens sociala och psykiska färdigheter som avgör hur individen klarar av olika sociala situationer. Social kompetens innefattar även att individen känner till de oskrivna reglerna för kommunikation och växelverka. Detta kommer ofta fram genom att individen kan bete sig enligt de kulturella beteenderegler och sätt som individen lever i. Individen behöver även färdigheter i att kunna svara till andras växelverka. (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2007:78-79). Till sociala funktionsförmågan ingår även hur individen klarar av olika förändringar i sitt liv, som till exempel förändring av omgivning (Lahikainen & Pirttilä-Backman 2007:80-81).

Problem inom sociala funktionsförmågan kommer fram som svårigheter i att klara av vardagliga livets förutsättningar eller som verkliga sociala problem som framhäver till exempel som missbruk och brottslighet. Sociala funktionsförmågan kan betraktas från den synvinkeln hur bra individen anpassar sig med samhället, hur bra individen klarar av olika roller och hur bra sociala färdigheter individen har. (Tiikkainen & Heikkinen. 2011)

3.4 Barn och unga som målgrupp för socialpedagogisk verksamhet

Traditionellt sett har socialpedagogisk verksamhet fokuserat på arbete med barn och unga. Socialpedagogiskt arbete riktas speciellt dit var människans samhälleliga subjektivitet, deltagande och delaktighet, social identitet, livskontroll och fullvärdig samhällsmedlemskap är bristfälligt utvecklade eller hotade. (Hämäläinen 1999:73)

Ungdomsåren är det skede av livsloppet då man börjar separeras av barndomen och barndomshemmet och unga börjar utveckla sin identitet som vuxen individ. Unga är under övergångsfasen sårbara, som gör att unga är under denna ändringarnas livsfas är utsatta för risken att marginaliseras. (Helminen red. 2005)

Hämäläinen (1999) poängterar att i dagens samhälle där socialiseringen är hotad och där mångfaldig osäkerhet bekymrar människors dagliga liv och försvårar beslutfattande av långsiktiga planer, är det viktigt att fokusera socialpedagogisk arbete dit var marginalisering och sociala problem inte ännu har fötts, utan håller först på att få sin början. Socialpedagogiska interventioner behövs vid marginaliseringens alla faser. (Hämäläinen 1999:73-75.)

Dagens samhälle erbjuder nya möjligheter till unga mera än tidigare, men även risker och hotfaktorer. Dagens samhälle fodrar av unga mångsidig handlingsförmåga i olika situationer samt färdigheter att kunna flexibelt fungera i grupp och i växelverkan med andra människor. Unga tillägnar dessa färdigheter allt mer från deras vardagliga verksamhetsmiljöer än från hemmet och skolan. Hälsa, kontroll över känslolivet samt känsla av trygghet är viktiga element för att ungas orkande. Genom känsla av samhörighet i det samfund unga lever i upplever hon samtidigt att hon kan inverka i sitt eget liv. (Helminen red. 2005: 5)

För ungas identitetsutveckling är det viktigt att unga känner sig höra till någon grupp samt att uppleva att de kan inverka i saker och via de uppnå känsla av att bli godkända. Unga behöver känslor av att höra till, gå med, delta i något. Via det får individen en känsla om att vara godkänd, som är ypperligt viktigt för mänsklig utveckling. Jämnåriga kamrater är viktiga för unga, för att av dem söker unga stöd och någon att diskutera med om saker som oroar dem. Kamratgrupper är viktiga för unga så från utvecklingens som

från kulturella och samhälleliga beteendes utformande. I kamratgrupper kan unga pröva på redan tillägnade beteenden och vid behov skapa nya. (Helminen red. 2005)

I mångkulturella, mångetniska och mångvärdiga samhällen framhävs olika identitets- och integrationsproblem som gör att integrationsfrågan betraktas på ett samhälleligt nivå. Socialpedagogiska arbetets kärna är ändå i att erbjuda möjligheter för de som står i den sämre situationen att leva ens ett dräglig vardagligt liv, känna samhörighet, möjlighet att förverkliga sig, och vara att delaktig och deltagande. (Hämäläinen 1999:74)

Sammanfattningsvis kan man konstatera att socialpedagogiskt arbete är ett ändamålsenligt tillvägagångssätt både som en arbetsmetod med unga och i syfte att förstärka deras sociala funktionsförmåga. Ungdomstiden innebär stora förändringar inom flere olika delområden och utsätter unga i en sårbar situation. Socialpedagogiska arbetet riktar sig just till dem som står i risk att bli utanför den samhälleliga gemenskapen och stöder unga i att hitta sin plats i samhället. Socialpedagogisk verksamhet innebär viktiga element för ungas sociala utveckling. Känslan av att bli godkänd som man är, upplevelsen av samhörighet, närhet och utveckling av självkänsla och självkänedom är alla faktorer som socialpedagogisk verksamhet har att erbjuda för unga. Självkänedom och social funktionsförmåga är grundläggande utgångspunkter för samhällelig deltagande och delaktighet.

3.5 Hästens helande inverkan på människor

Enligt Viialainen (2004) har djur en terapeutisk inverkan på människor: beröring av djur sänker blodtrycket, minskar stress och frigör endorfiner. Djur har använts i vårdande syfte i bland annat olika barnskyddsanstalter, familjehem, åldringshem och i vårdhem för utvecklingsstörda. Mångdimensionerade och omfattande problem kräver nya och annorlunda arbetsmetoder att ingripa med. Bland annat på grund av detta har djurassisterat verksamhet blivit allmännare så småningom även i Finland. (Viialainen 2004:33)

Långa traditioner och internationella exempel tyder på att i relationen mellan människa och häst uppstår helande resurser som vårdar människan helhetsmässigt (Pitkänen 2008:15). Pitkänen (2008) förklarar vidare att redan antikens Hippokrates lyfte fram

hästens hälsofrämjande inverka i människor, lång för vår tidsräkning. I Britannien och i Mellan Europa har man både genom praktiken och vetenskaplig forskning kommit fram till att i växelverkan mellan häst och människa uppstår sådana helande resurser som vårdar människans psykofysiska helhet. (Koistinen 2005:2) Jag gjorde en ovetenskaplig sökning på google, för att få ett snabbt överblick om hur allmänt tema hästens användning i rehabiliterande och terapeutiskt syfte är. I Google kom det fram 10.5.2013 med sökordet ”therapeutic riding” ca 1 070 000 resultat. Jag bekantade mig slupmässigt med cirka tio olika sidor. Alla av dem var amerikanska organisationer med långa traditioner, över 20 års erfarenhet, av terapeutiskt hjälparbete med hjälp av häst.

Hästassisterad hjälparbete har flere olika uttrycksformer runt omkring världen. Sådana är bland annat hästassisterad psykoterapi, hästassisterad terapi och lärande och hästassisterad reflektiv terapi. Pakarinen (2009:8) har definierat socialpedagogisk hästverksamhet i relation till andra internationella hästassisterade arbetsmetoder för hjälparbete, och konstaterat att socialpedagogisk hästverksamhet ligger nära till hästassisterad terapi och lärande (Equine Assisted Therapy/Learning).

Jag kommer inte att gå dess mer in på hästassisterade hjälparbetens olika verksamhetsformer, för de har alla sina olika karakteristiska inriktningar. I stället fokuserar jag på de gemensamma faktorerna i hästassisterade verksamheter, som är hästens unika egenskaper och stallmiljön som verksamhetsmiljö. Fastän hästen har använts länge för att förstärka människans fysiska egenskaper och ämnet har forskats relativt mycket, kommer jag att koncentrera mig i detta kapitel på att hämta fram sådana forskningsresultat som stöder hästens användning i sociala och psykiska välmåendes befrämjande arbete. Detta är motiverat val med tanke på att syfte med socialpedagogisk hästverksamhet är framför allt att stöda klientens sociala utveckling och välmående.

Enligt forskningar anses djur ha både kort- och långvariga inverkan på människors välmående. Djuren kan även fungera som en del av terapiprocessen; djur kan ”öppna dörrar”, som möjliggör diskussion mellan terapeut och klient samt skapar trygghet. (Ewing et al. 2007:60) Under senaste åren det kommit fram lovande resultat i forskningar kring hästens helande inverkan på människor med olika psykiska och emotionella svårigheter. Ewing et al (2007:59-70) har undersökt hästens användning i terapi-

och undervisningsarbete med unga som drabbas av emotionella svårigheter. I undersökningens kvantitativa mätningar framkom det inte statistiskt avgörande skillnader, men däremot visade kvalitativa resultaten positiva förändringar i ungas beteende. Man har även kommit fram till lovande resultat angående hästassisterad psykoterapi och dess effektivitet med barn som drabbats av våld inom familjen, och som följt av det lidit av barndomstids beteende- och mentala störningar (Schultz et al 2007:265).

Klontz et al (2007) undersökte effektiviteten i hästassisterat upplevelsecentrerat terapiarbete. Enligt resultaten minskade deltagarnas psykiska ångest och man kunde se en klar förbättring i deltagarnas välmående mellan förhands- och efteråt tester. (Klontz et al. 2007:263-264)

I USA har man under de senaste fem åren forskat mycket kring hästens roll i socialiseringsprocesser. Kay Sudekum Trotter (2006) psykologie doktor, undersökte riskbarns handledning med hjälp av hästar. Han kom i sin forskning fram till att hästverksamhet åstadkom statistiskt avgörande förbättring i barns helhetsmässigt beteende, d v s barns positivt beteende ökade och negativt beteende minskade. Magnell et al.(2006) undersökte hästassisterad psykoterapins inverkan på så kallade riskunga. Även i hans forskning kom man fram till statistiskt avgörande förbättring i helhetsmässigt beteende. Vidare visade resultatet förbättring i samplets kommunikationsförmåga och sociala färdigheter.(Kjældman 2010:1)

Yorke et al. (2008) har undersökt relationen mellan häst och människa (equine-human bonding/relationship), dess terapeutiska aspekter och vilket värde den har för människor som håller på att återhämta sig av trauma. Enligt forskningsresultaten hjälpte relationen mellan häst och människa avsevärt att komma över traumat. Vidare kom man fram till likheter mellan häst - människa relationen och terapeut – klient relationen. Enligt forskningsresultaten kan relationen mellan häst och människa innebära unika terapeutiska aspekter, som man nödvändigtvis inte går att uppnå med mindre husdjur.(Yorke et al. 2008: 18, 25, 27)

Tanken bakom att hålla hästen som ett effektivare och bättre terapidjur än andra djur grundar ofta på hästens fysiska egenskaper. Till skillnad från andra sällskapsdjur kan man rida på hästar, som erbjuder möjlighet till nära kroppskontakt. Vidare erbjuder ri-

dandet mångsidig aktivitet och möjlighet att umgås med likartade människor. Hästassisterat hjälparbete gör unikt även det att klienten aktiveras redan genom att måsta komma till hästen och delta i dess levnadsmiljö. Största delen av djurassisterade terapiprogrammen förverkligas på terapimottagningen eller i klassrum, men i hästassisterat verksamhet måst klienten komma till djuret och så leda uppleva vården i djurets naturliga levnadsmiljö. (Ewing et al. 2007: 60-61, Yorke et al. 2008:19)

3.6 Särdragen mellan socialpedagogisk hästverksamhet och andra former av hästverksamhet och terapeutisk ridning

Vid definiering av socialpedagogisk hästverksamhet är det på sin plats att granska hur den förfaller i förhållande till andra former av hästverksamhet. I följande kapitel behandlas ridning som hobby, ridterapi, handikappridning och hippoterapi. Travsporten behandlas inte i mitt arbete på grund av att den urskiljer sig i stort mån från övrig hästverksamhet.

Inom de tio senaste åren har Rytтарförbundets medlemsantal och antal personer som håller på med ridning fördubblats. Rytтарförbundet har cirka 50,000 medlemmar och allt som allt håller 160,000 finlandare på med ridning. Ridhobbyn är den 12:e populäraste hobbyverksamheten bland barn och unga. Ridning är en mångsidig hobby som tillämpar sig för nästan alla oberoende av ålder eller tidigare erfarenheter. Ridning kan vara allt från ett trevligt tidsfördriv till en resultatinriktad tävlingsverksamhet. Man kan syssla med ridning utan att ens sitta på en häst, t.ex. genom att sköta hästar eller delta i ridrelaterade klubbverksamheter. Ridning kan man hålla på med året runt i varierande miljöer, allt från ute i naturen i svår terräng till luftkonditionerade innehallar. Som sportgren utvecklar ridning fysiskt kondition, balans, koordinationsförmåga och rytm. Ridhobbyn utvecklar även andra färdigheter så som ansvarstagande och samarbetande med djur. (Finska Rytтарförbundet 2013)

Ridhobbyn erbjuder för unga ett ställe att öva upp sociala färdigheter, känna sig delaktig, betydelsefull verksamhet tillsammans med vuxna, upplevelser och känsla av att lyckas. Flere stall gör arbete utgående från samma element som socialpedagogisk hästverksamhet, t.ex. samhällelighet, aktivitet och upplevelser. Skillnaden mellan ridhobby och socialpedagogisk hästverksamhet ligger i målmedvetenhet. I ridhobbyn

eftersträvar man klart att träna upp sina kunskaper i ridning och i att hantera hästar. I socialpedagogiska hästverksamheten är målen mer individcentrerade och behandlar förstärkande av social funktionsförmåga och ökad välmående. (Finska Ryttaförbundet 2013)

Det är viktigt att göra en klar skillnad mellan socialpedagogisk hästverksamhet och terapeutisk ridning, även om de innebär mycket likriktade element. Socialpedagogisk hästverksamhet gränsar till *ridterapi*, men verksamheten skiljer sig åt genom att ridterapin fokuserar dels på hästens rörelse och hur ryttaren upplever dem och dels på ryttare som individ mer än på gemenskap. I ridterapin arbetar klienten, hästen och ridterapeuten tillsammans för att nå individuellt utarbetade psykofysiska mål. Ridterapin utgår i stor grad från hästens rörelser och dess medförda sensomotoriska stimuli som ökar klientens medvetenhet om sin egen kropp (Rautiainen 2000: 15-20). Ridterapi och voltige (gymnastisering på hästrygg) används som rehabilitering för klienter med funktionshinder eller funktionsnedsättningar samt för klienter med beteende- och talstörningar. Ridterapi och *hippoterapi* har motorist sett liknade mål med att öka klientens fysiska handlingsförmåga, men till ridterapi hör ofta också skötande och pysslande med hästar som ökar även klientens psykiskt välmående. (Rautiainen 2000:15) I Socialpedagogisk hästverksamhet ligger fokus på stallgemenskapen och social samvaro. Socialpedagogiska hästverksamheten skiljer sig åt från ridterapi genom att den inte fokuserar på klientens psykofysiska rehabilitering utan fokuserar på att stöda och förstärka klientens psykosociala handlingsförmåga genom olika funktionella och pedagogiska aktiviteter i stallmiljön.

Hippoterapi är fysioterapeut ledd rehabilitering, där hästen används till godo i vård av olika kroniska sjukdomar. Klienterna kommer till hippoterapi oftast via läkarordination. Hippoterapins målgrupp är framförallt barn som lider av funktionshinder som orsakats av hjärnskada, till exempel CP-skada. (Saastamoinen 2007: 24) Sandström (2002) har skrivit att hippoterapi är rehabilitering utgående från neurofysiologi som utförs med hjälp av hästen. Med hjälp av hippoterapin strävar man efter att förbättra rörelsehindrade klienters muskelkontroll i olika ställningar, aktivera rörelse styrande neuralgiska mekanismer samt att normalisera muskelspändhet. (Sandström 2000: 3). Med socialpedagogisk hästverksamhet är det inte meningen att ingripa i klientens

fysiologiska och neurologiska funktionsförmåga, utan att stöda klienten att fungera, med beaktande till klientens egna resurser och brister.

I *handikappridning* är hästen framför allt än kamrat för den funktionshindrade ryttaren. Verksamheten är ledd av en utbildad ridlärare. Med hjälp av hästen aktiveras ryttaren kroppsligt (fysioterapi, mentalt (psykoterapi) och socialt (socioterapi) som hjälper ryttaren att anpassa sig med funktionshindret. Socialpedagogisk hästverksamhet innefattar verksamhet i hela stallmiljön och får därmed inte grunda på enbart ridning.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att socialpedagogisk hästverksamhet är målinriktat verksamhet som fokuserar på att stöda individens allmänna handlingskraft och sociala funktionsförmåga med hjälp av hästens och gemenskapens helande inverka. Socialpedagogiska hästverksamheten skiljer sig från andra hästverksamheter genom verksamhetens målmedvetenhet och genom att verksamheten innefattar hela stallmiljöns möjligheter att inverka i människa istället för att fokusera på själva ridandet. Det gemensamma för de olika hästverksamhetsformerna är relationen mellan människa och häst, men de olika verksamhetsformerna betynger olika delar i relationen. Hästen har både psykiska, fysiska som sociala helande inverkan på människan. Det karakteristiska i hästassisterat hjälparbete och i olika hästverksamheter är själva hästen och dess relation till människan, men en minst lika viktig roll för arbete och verksamhet med hästar gör stallomgivningens och stallgemenskapens helande inverka i människor

4 METOD

I följande kapitel kommer jag att redogöra för valet av datainsamlingsmetod och analysmetod. Vidare kommer jag att beskriva hur jag samlat in mitt material och vilka inklusionskriterier jag haft. Jag kommer även att beskriva hur jag bearbetat och analyserat de material jag valt att inkludera i min studie. Även tillförlitlighet och generaliserbarhet samt etiska överväganden kommer att lyftas upp

4.1 Val av metod

Jag har valt att göra en litteraturstudie för att få en helhetsbild av vad socialpedagogisk hästverksamhet är och för att kartlägga vad har forskats om ämnet och hur kan

socialpedagogiskt hästverksamhet användas till godo på mitt arbetsfält som socionom. Jag anser att en litteraturstudie lämpar sig bäst för mitt syfte, när jag vill utveckla och fördjupa min kunskap inom området socialpedagogisk hästverksamhet. I mitt intresse är även att få veta vad har forskats inom området och vad som finns publicerat i artiklar och böcker om ämnet. Enligt Jacobsen (2007) styr problemformuleringen och syftet med arbetet valet av metod. Litteraturstudie är en lämplig metod när det är omöjligt att samla in primärdata för att få svar på arbetets syfte, eller när man vill ta reda på vad som har tidigare forskats inom området. (Jacobsen 2007: 113-114)

4.2 Litteraturstudie

Litteraturstudie kallas även för litteraturbaserad studie och källstudie, men jag har valt att använda mig av begreppet litteraturstudie i mitt arbete. Avsikten med litteraturstudie är att utveckla och fördjupa kunskap inom ett valt område genom kunskap som finns i relevant litteratur (Friberg 2006:27). Denna modell handlar om att skapa en översikt över kunskapsläget inom ett visst vetenskapligt område eller problem. Det betyder att man tar reda på befintlig forskning inom ett visst område för att få en uppfattning om vad som studeras, vilka metoder eller teoretiska utgångspunkter som använts. En litteraturstudie kan göras för att skapa en översikt av forskningsresultat inom ett visst kunskapsområde eller för att skapa en översikt av forskningsläget inför ett kommande empiriskt arbete. (Friberg 2006: 33, 37)

I likhet med empiriska studier följer litteraturstudier en strukturerad arbetsgång. Litteraturstudier byggs upp genom tankeprocesser. Tankeprocessen får sin början ofta av en fråga som dyker upp under t.ex. praktikperiod, något som man läst i sin kursbok eller något som intresserat under lektionen. Efter att funderingen väcks upp börjar man se saken i ett vidare sammanhang. Det är viktigt att vrida och vända på funderingen eller problemet för att få reda på vad det faktiskt handlar om. För att förstå problemområdet och för att kunna avgränsa forskningsproblemet måste man ta reda på vad för slags av material det över huvudtaget finns publicerat inom området. När man gjort den första litteratursökningen kan man på grund av det material man hittat göra den slutgiltiga formuleringen av problemet. När problemet är formulerat är det dags för den sista avgränsningen, nämligen att komma på ett syfte. Med syftet anges vad som man vill få

fram och ta reda på med examensarbetet. Till sist gör man den egentliga litteratursökningen, datainsamling. I en litteraturstudie formar man data av olika typer av litterära dokument. Texter kan i princip vara alla former av skrivet ord som finns tillgängligt och offentligt. Det är problemformuleringen och syfte som avgör vilka texter som väljs för arbetet. (Friberg 2006: 27-42)

4.3 Insamling av material

När man samlar in material för sitt arbete, kallas det informationssökning. De resultat man får tag på har en direkt inverkan på hela arbetet. Informationssökningen följer vissa steg, för att sökningen kan fortskrida och utvecklas under processen. Alla steg har sin egen funktion men är beroende av varandra. Vid sidan om sökprocessen är det viktigt att hela tiden dokumentera för att skapa struktur och ordning i sökningen. För en lyckad informationssökning krävs det även att man parallellt med sökningen hela tiden kritiskt granskar tillvägagångssättet och resultatet av sökningarna och som sist hela processen i sin helhet. (Friberg 2006:46)

När man väljer texter som man kommer att använda för sitt arbete är det problemformuleringen och syfte med arbete som avgör och styr valen. Texterna skall väljas systematiskt och avgränsas så att de ger svar på syfte och problemformuleringen. I litteraturavgränsningen skall kvaliteten på texterna bedömas, som gör att vissa texter inkluderas (används i arbetet) och vissa texter exkluderas (används inte i arbete). Det är syfte och problemformuleringen som avgör vilka texter inkluderas och vilka som exkluderas. (Friberg 2006: 33-34)

Mina inklusionskriterier för texter är följande:

- texterna skall handla om socialpedagogisk hästverksamhet, unga, social funktionsförmåga
- texterna skall vara publicerade år 2002 eller senare.
- texterna skall vara relevanta för syftet med mitt arbete
- texterna skall vara vetenskapliga

Min huvudsakliga datainsamlingsmetod skedde via internet sökningarna och genom att granska relevant litteratur inom området. Jag har sökt litteratur och tidskrifter via internet och från bibliotek. Jag har hittat bra artiklar och tidskrifter om hästverksamhet överhuvudtaget i Finland, men jag har avgränsat att ta med material som berör socialpedagogiskt tankesättet och som är publicerade år 2002 eller senare. Jag har innefattat i min sökning även material om ridterapi, för att ridterapi innefattar även drag av socialpedagogisk verksamhet. Jag har gjort upp en tabell om mina sökningarna och resultat och utformat utgående av det en arbetsplan för mig. Det finns olika sätt att utforma sin plan, men jag använde mig av att göra mindmappar, tabeller och anteckningar i ett häfte för att skapa struktur på arbetets uppdelning. När jag gjorde upp min arbetsplan funderade jag över tänkbara sökproblem, sökord jag kommer att använda, synonymer på olika språk, vilka sökkällor som kunde ge svar till mina informationsbehov och en tidsplan för arbetet.

Vid planering av mitt arbete gjorde jag till början osystematiska databassökningar på Nelli, ARTO, EBSCO, Sage, Google Scholar och Google. Friberg (2006:48) förklarar att den centrala betydelsen med osystematiska litteratursökningar är att den ger bredd för materialet och är inspirerande och experimenterande. I den egentliga datainsamlingen använde jag mig av mer preciserade sökord. Jag sökte material på svenska, finska och engelska. Sökord som jag använde för arbetet var huvudsakligen: socialpedagogisk hästverksamhet, socialpedagoginen hevostoiminta, socialpedagogic horse activity, hästverksamhet, hevostoiminta, ratsastusterapia, ridterapi, equine-assisted learning & therapeutic, hippotherapy, social funktionsförmåga, social förmåga, social kompetens, unga. Dessa sökord kombinerade jag på olika sätt för att få tag på artiklar som besvarar min forskningsfråga. Jag har gjort upp en tabell på databassökningarna, där jag angett vilken databas jag använt, sökord, antal träffar jag fått och hur många av artiklarna jag inkluderat för mitt arbete. Tabellen finns som bilaga i slutet av arbetet.

Via databassökningarna fick jag tag mest på finska artiklar som berörde ridterapi och engelska texter om hästens inverkan på människan. Material som besvarade min forskningsfråga fick jag inte tag på via databassökningarna, men via sökningarna fick jag tag på källor och namn på författare som skrivit och forskat inom ämnet i Finland. Största delen av materialinsamlingen skedde manuellt via att låna böcker av bibliotek.

och vänner, och genom att skicka e-post till olika experter inom området och till personer som forskat i ämnet och genom ringa runt och beställa material.

I slutet av arbete, i bilaga 2 presenteras i tabellform de åtta texter som jag valde med till arbetet.

4.4 Innehållsanalys

Jag har analyserat det material jag samlat in genom att använda mig av innehållsanalys. Innehållsanalys är en analysmetod där data delas in i teman eller kategorier, därefter försöker man hitta samband mellan kategorierna. (Jacobsen 2007:135). När man gör en innehållsanalys far man till väga genom att läsa igenom sitt material och söka gemensamma kategorier i det.

För att hitta lämpliga kategorier som representerar arbetets syfte, söker forskaren efter nyckelord och överläggande teman och fenomen i texten. Syftet med att kategorisera materialet är att förenkla komplicerade, detaljerande och omfattande data. Efter att man kategoriserat materialet fyller man kategorierna med innehåll, gör jämförelser, söker skillnader och likheter samt förklaring till dessa skillnader. (Jacobsen 2007: 139-140, Friberg 2006:139)

Efter att jag samlat ihop mitt material och valt ut de åtta artiklar som uppfyllde mina inklusionskriterier, började jag att bearbeta materialet genom att läsa igenom alla texter för att skapa en helhetsbild över materialet. Redan den andra gången som jag läste texterna genom kunde jag finna gemensamma teman och kategorier mellan de olika texterna. Genom att överstryka olika sammanhängande kategorier och teman i de olika texterna med olika färger började jag skapa struktur till materialet som gjorde den också mycket mer lättläst. Kategorisering av materialet innebär att forskaren delar in texten i olika grupper utgående från aktuella teman texterna. Dessa teman skall behandla det viktigaste i texterna (Fridberg 2006:139). Efter att ja kategoriserat mitt material och delat in dem i olika teman, kändes det lätt att börja skapa rubriker, hitta liknelser och olikheter samt förklaringar till dessa. I resultatredovisningen kommer materialet att presenteras utgående från de teman och kategorier som kommit fram under innehållsanalysen.

4.5 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Värdet på all vetenskaplig forskning beror på hur bra man kan bevisa trovärdigheten i sina resultat. Inom kvantitativa studier talar man ofta om reliabilitet och validitet. Detta kan i kvalitativa studier istället diskuteras som tillförlitlighet och validitet.

Tillförlitlighet och generaliserbarhet är två grundförutsättningar för att trovärdigheten ska kunna bevisas. Examensarbetets trovärdighet handlar om relationen mellan de tolkningar som forskaren gör och det data som ligger som grund för tolkningarna. (Brinkmann & Kvale 2009: 263)

Tillförlitlighet (reliabilitet) handlar om hur väl man forskat det som man skulle forska, och att man redovisar, beskriver och sammanställer på ett tillförlitligt sätt. Forskningen skall vara exakt och pålitligt med noggranna tolkningar. (Kerlinger 1973: 442-445)

Generaliserbarhet (validitet) anger i hur hög grad man kan generalisera de resultat man fått i sin egen forskning till andra grupper eller situationer. (Brinkmann & Kvale 2009: 280)

4.6 Etiska överväganden

I all forskning är det viktigt att följa allmänna regler för forskningsetisk praxis. I litteraturstudier är tyngdpunkten angående etiska aspekter att återge fakta korrekt och att se till att det är i sitt ursprungliga sammanhang. (Jacobsen 2007: 21, 27) När man tolkar sitt material är det viktigt att man inte förvränger informationen/kunskapen, utan hämtar fram kunskapen sådan som den är. Forskning skall ge en så sanningsenlig bild som möjligt över det fenomen man undersöker. Att plagiera, skriva osanna eller oriktiga text eller att presentera data vars tillförlitlighet kan ifrågasättas är saker som man som forskare förbinder sig till att inte göra.

5 RESULTATREDOVISNING

I detta kapitel redovisas resultaten av min litteraturstudie. Artiklarna och studierna är indelade i olika kategorier för att få grepp om det centrala i innehållet och för att svara arbetets syfte. Mitt syfte är att öka kunskap och förståelse för socialpedagogisk häst-

verksamhet och hur den kan bidra till att stöda ungdomars sociala funktionsförmåga. Kategorierna är utformade utgående från centrala element i socialpedagogiskt arbete: Aktivitet, Samhörighet, Upplevelser samt från centrala element i socialpedagogisk hästverksamhet: hästens helande inverka och social funktionsförmåga. I slutet av arbetet, i Bilaga 2, presenteras de valda artiklarna.

5.1 Aktivitetspedagogik

Resultatet visar att aktivitetspedagogik är en central del i socialpedagogisk hästverksamhet. I fyra undersökta forskningar (Hyvätti 2003; Mustonen 2008; Orava 2010; Saastamoinen 2007), framkom att socialpedagogisk hästverksamhet är praktisk verksamhet i stallmiljön, som innefattar bland annat förutom ridning även skötande och matande av hästar, arbete i stallmiljön med socialpedagogiskt tillvägagångssätt. I resultatet (Hyvätti 2003) framkom att det finns inga färdiga modeller för verksamheten, utan centrala tankesätt och element utöver man planerar och genomför verksamheten. Målsättningen är att öka individens sociala färdigheter och stöda individen att klara sig bättre i sitt liv. Resultatet visar att gemensamt för all verksamhet är att socialpedagogiska hästverksamheten urskiljer sig av annan hästverksamhet genom att socialpedagogisk hästverksamhet är väl planerat och förverkligat målmedvetet verksamhet som leds av en utbildad och sakkunnig person.

Enligt resultatet (Ketolainen 2005 och Orava 2010) är målet med verksamheten var ofta att både öka individernas tillit till egna resurser och eget görande samt förtroende till andra människor. Även förstärkande av klienternas säkerhetskänsla kom fram som verksamhetsmål. Resultatet (Mustonen 2008) visade att socialpedagogisk hästverksamhet lär barn och unga att hålla reda på sig själv och andra. Socialpedagogisk hästverksamhet aktiverar människan både psykiskt och fysiskt som utvecklar helhetsmässigt klientens funktionsförmåga.

Enligt resultatet (Hyvätti 2003) kan aktivitetspedagogik inom socialt arbete ses som antingen alternativ eller kompletterande arbetsmetod för verbal interaktion. I socialpedagogiken är man intresserad av alla de olika läro- och utvecklingsprocesser som stöder individens samhälleliga funktionsförmåga och utveckling av sociala identitet. I resultatet

(Hyvätti 2003) framkom att till socialpedagogiska intressen hör även hur självständighet och tillräcklig livskontroll kan uppnås. Att lära sig saker och att göra saker ökar redan i sig känslan av att vara bra i något och känsla av kompetens. Även känslan av att vara nödvändig stöder till ansvars tagande.

Resultaten (Kaarela 2005; Ketolainen 2005; Orava 2010; Vapalahti 2012) tydde på att verksamhet med hästar kan vara väldigt mångsidigt. Verksamheten erbjuder möjligheter till positiva upplevelser och till lärande. Stallarbete och skötsel om stallmiljön är en viktig del av socialpedagogiska hästverksamheten. I sju av de undersökta forskningarna och artiklar framkom att i flera projekt inom socialpedagogisk hästverksamhet har aktiviteten och praktiskt verksamhet upplevts som ett betydelsefullt element.

Enligt resultaten (Hyvätti 2005; Mustonen 2008; Orava 2010; Vapalahti 2012) inverkar lyckanden, positiv respons, och att bli uppmärksammas samt känslor som väcks upp under aktivitet och verksamhet positivt i ungas självkänsla. Genom att klienten upplever lyckanden och positiva upplevelser genom att vara aktiv och kreativ, är det möjligt att förstärka ungas självkänsla. En stark självkänsla och förtroende till egna färdigheter stöder unga i att klara av vanliga livets problem och motgångar. På detta vis kan stallverksamhet och pysslande med hästar öka ungas livskontroll. I resultatet (Mustonen 2008) framkom att socialpedagogisk hästverksamhet aktiverar och utvecklar människan både socialt, psykiskt och fysiskt. Resultaten tydde på att i socialpedagogisk hästverksamhet stäver man efter att fylla ut otillfredsställda behov och erbjuda ersättande upplevelser via aktivitet.

I Vapalahtis (2012) artikel framkommer det att kroppslig uttryckning kommer starkt fram i hästverksamheten. Kroppsligt uttryckande utvecklar och stöder bland annat klienternas delaktighet och självkänedom.

Resultatet (Mustonen 2008) visar att ett centralt element i socialpedagogiska hästverksamheten är att lära sig genom att vara aktiv och att göra saker samt de positiva tankeprocesser som aktiviteten sätter igång. Genom socialpedagogisk hästverksamhet blir klienten själv den aktiva aktören och sin egen rehabiliteringshandledare. Genom aktivi-

tet får klienten positiva upplevelser av sig själv och av sin verksamhet som utvecklar positivt klientens självbild.

Gemensamt för all resultat var tanken om att det mest karakteristiska och unika i socialpedagogisk hästverksamhet i relation till andra hjälparbeten är hästen och alla de verksamheter som sker i relation till hästen. I resultaten (Mustonen 2008 och Orava 2010) kom det fram att flere av socialpedagogiska hästverksamhetens klienter hade alieneras i hög grad från vanligt vardagligt liv och från naturen. I socialpedagogisk hästverksamhet är alla livets grund element rakt anknutna i verksamheten och stöder på så vis alienerade barn och unga på många sätt att integreras till samhället. Värme, mat, renhet, lika så som regelbundet i livet är oavbrutet framme i verksamheten och måst uppfyllas dagligen för att säkra hästens välmående. I resultaten (Ketolainen 2005; Mustonen 2008; Orava 2010; Saastamoinen 2007) framkom att redan vistandet i stallmiljön, att se vissa dagliga rutiner upprepade gånger utföras och att själv få delta i dem har en stor inverkan på rehabiliterande arbete med barn och unga med behov av särskilt stöd. Vardagliga sysslor och livets grundelement skapar även känsla av kontinuitet, säkerhet och varaktighet i klienterna. Socialpedagogisk hästverksamhet är en mycket dov och konkret form av rehabilitering. Arbete med hästar erbjuder mycket med emotionella upplevelser, naturupplevelser och terapeutiska element som fungerar som bra motvikt för den dagens flyktiga livsstil och alienering av naturen.

5.2 Upplevelsepedagogik

I resultatet (Orava 2010) framkom att för många av socialpedagogiska hästverksamhetens klienter var syfte med verksamheten att skapa positiva upplevelser och erfarenheter. Som en av individuella målsättningarna kunde för någon klient vara att få positiva naturupplevelser. Genom upplevelser och meningsfull verksamhet strävar man efter att inverka i klientens humör; målsättningen kunde vara att öka klientens sinnesstämning, få klientens tankar bort av negativa saker, erbjuda klienten känsla av välbehag eller att ge klienten en vilostund mitt i flyktiga vardagen. Positiva upplevelser och erfarenheter inverkar bland annat på känslolivet och självkänslan. På detta vis fungerar upplevelser och erfarenheter som ett sätt att nå även andra mål.

Resultaten (Hyvätti 2003&2005; Saastamoinen 2007; Mustonen 2008; Vapalahti 2012; Orava 2010) tydde på att socialpedagogisk hästverksamhet erbjuder mångsidigt med upplevelser och stimuli för kropp och själ. Upplevelser och erfarenheter genom hästverksamhet lär klienterna självkänedom, ansvarstagande och sociala färdigheter. På grund av att socialpedagogiska hästverksamheten utgår från socialpedagogiken har verksamheten även drag av äventyrs- och upplevelsepedagogisk tänkande (Koistinen 2005). Ridning i terrängen ansågs speciellt intressant när ojämna terrängen och varierande omgivningen tvingande klienterna att koncentrera på det väsentliga och erbjöd spänningsmoment och överraskningsfullhet (Hyvätti 2003).

Enligt resultaten (Hyvätti 2003; Mustonen 2008; Orava 2010) ansågs känslan av att vinna sig själv vid sidan om upplevelser av att lyckats som ett av de viktigaste elementen i socialpedagogisk hästverksamhet. Genom upplevelser att klara av och lyckas får klienterna får så småningom tillit till sina egna färdigheter och om sina möjligheter att inverka. Klienterna lär sig även att enveten och målmedvetet försökande ger resultat. Enligt resultatet (Mustonen 2008) upplevdes det även upplevelsefullt att lära sig att stå ut med besvikelser och att kunna fungera i utmanande och svåra situationer. I socialpedagogisk hästverksamhet kan man stöda och förstärka klienternas självkänsla och koncentrationsförmåga speciellt genom de upplevelser verksamheten väcker, som arbetande med ett stort djur naturligt erbjuder (Vapalahti 2012).

Resultatet (Hyvätti 2003&2005; Ketolainen 2005; Mustonen 2008; Orava 2010; Saastamoinen 2007; Vapalahti 2012) visar att socialpedagogiska hästverksamheten erbjuder mångsidigt med upplevelser och erfarenheter. Verksamhet med hästar erbjuder stimuli för alla sinnesområden och är ett effektivt sätt att släppa loss av vardagliga rutiner och för en att koncentrera sig endast på det väsentliga, hästen. Enligt resultaten (Hyvätti 2003; Mustonen 2008; Orava 2010) är hästen är en väldigt starkt närvarande varelse. När människan pysslar med hästar och fungerar i dess livsmiljö upplever hon mycket olika sinnesförnimmelser som förstärker känsla av att finnas till. Med hästar är det naturligt att öva upp att leva i stunden, betydelsen med att ge klara signaler och att ta emot och tolka signaler (Mustonen 2008).

Enligt resultatet (Saastamoinen 2007) var det för varje enskild klient olika saker i verksamheten som erbjöd upplevelser. Det som ansågs erbjuda betydande upplevelser och erdarenheter i verksamheten kunde för någon vara själva ridandet däremot upplevdes stallarbete inte intressant. För någon annan var igen stallarbete det viktiga och erbjöd upplevelser, när igen för någon var besökandet av utedasset eller krattande av höstlöv det upplevelsefulla i verksamheten. I resultaten (Hyvätti 2003; Mustonen 2008; Saastamoinen 2007) framkom att socialpedagogisk hästverksamhet och sysslandet i stallmiljön tillsammans med andra unga i samma åldern erbjuder i synnerhet för unga i behov av särskilt stöd olika upplevelser av ”normalitet” dvs upplevelser av vanliga och vardagliga situationer. Detta ger dem känsla av normalitet, att lyckas och att vara godtagbar.

5.3 Samhällspedagogik

Resultaten (Hyvätti 2005 och Koistinen 2005) tydde på att hästverksamhet är för många unga i första hand samhälleligt verksamhet där hästarna spelade även en avgörande roll. Själva utförande av aktiviteter ansågs som en bisak. Hästverksamhet betyder något mycket större än enbart en hobby eller rehabiliteringsform. För många unga var stallgemenskapen den enda gemenskapen de tillhörde. Stallgemenskapen var det som fick unga att hålla fast i livet. Enligt resultatet (Hyvätti 2005) kan känslan av att det finns någon som väntar och behöver mig, känslan att vara betydelsefull, kan för någon vara det som får en att orka vidare från dag till dag

Gemensamt i alla åtta artiklar och forskningar var att samhörighet räknas som en av socialpedagogiska hästverksamhetens grundelement. Enligt resultatet (Koistinen 2005), innefattar socialpedagogisk hästverksamhet hela stallgemenskapliga helheten som i sin tur innefattar, hästar, stallens personal, stallföretagaren, klienter i olika åldersgrupper, barnens föräldrar och möjligtvis andra släktingar, olika hobby- och träningsgrupper som stallet arrangerar formar en stor arena för lärande. Enligt resultaten (Hyvätti 2003&2005; Mustonen 2008; Orava 2010; Saastamoinen 2007) är det svårt att hitta en klientgrupp som socialpedagogisk hästverksamhet inte skulle tillämpa för, men först och främst är verksamheten riktad för barn och unga som anses ha den största nyttan av verksamheten.

Det framkom i resultatet (Mustonen 2008) att grupper och samhörighet är väsentliga element i socialpedagogiskt hästverksamhet. Verksamheten utförs huvudsakligen som gruppverksamhet, men man har även kommit fram med goda resultat genom individuellt arbete. Men även i sådana fall har stallgemenskapens andra människor och djur format en betydelsefull grupp för klienten. Delaktighet och verksamhet i grupp anses vara helande och är betydelsefulla element för socialpedagogiskt hästverksamhet.

Resultaten (Hyvätti 2003; Mustonen 2008; Saastamoinen 2007) visar att med hjälp av socialpedagogisk hästverksamhet lär sig barn och unga att respektera en annan naturvarelse och att vara rättvis ledare. Till gemenskapen godtagbara även annorlunda barn genom att alla har ett gemensamt intresse, hästar. Barn som annars lämnats utanför grupper har i stallgemenskapen godtagits som jämlika kompisar och barnen har varit mycket hjälpsamma mot varandra. Barn och unga med behov special stöd får i stallgemenskapen skapat sociala kontakter även utanför rehabilitationsgruppen. Det är lätt att hitta samtalsämne av hästar, och det är lätt att komma in i stallgemenskapen när alla delar ett gemensamt intresse.

Enligt resultaten (Hyvätti 2003; Ketolainen 2005; Mustonen 2008; Orava 2010; Saastamoinen 2007) är samhörighet och gemenskap karakteristiska element för socialpedagogisk hästverksamhet. Det betydelsefulla i arbetet med barn och unga är att genom att göra saker tillsammans erbjuds möjligheter att fördjupa medmänskliga kontakter. Barn och unga blev oftast omedelbart avslappnade när de såg hästar och de som annars hade det svårt att börja diskussioner eller tala om sig själv hade lätt att börja diskutera om hästar. Till slut talade barnen och unga öppet och självsäkert vid sidan om hästar även om personliga saker. Vid sidan om gemensamma verksamheten uppstod även tillfällen att via diskussion bearbeta saker som i andra omständigheter vore mycket svåra och känsliga att bearbeta.

Resultatet (Hyvätti 2003; Mustonen 2008; Saastamoinen 2007; Vapalahti 2012) visade att vid sidan om arbete i stallet och med hästar kommer det naturligt att öva upp kommunikation, att ge och ta emot signaler, att fungera som ledare och på samma sätt respektera andra. Resultaten visade att klienternas färdigheter att samarbeta och att vara i interaktion med andra förbättrades under socialpedagogisk hästverksamhet. Enligt resulta-

ten erbjuder socialpedagogisk hästverksamhet ypperliga möjligheter att stöda ungas sociala och personliga utveckling.

I resultaten (Koistinen 2005; Mustonen 2008; Orava 2010; Saastamoinen 2007) kom det fram att socialpedagogiska hästverksamheten lär barn och unga att hålla reda på sig själv och andra. Beaktansvärt i resultaten (Mustonen 2008 och Saastamoinen 2007) var att socialpedagogiska hästverksamheten utvecklade även klienternas empatiförmåga och att ta andra människor i hänsyn. Hästen skyr inte ömhet utan njuter av att bli omskött och borstad. Det är lätt att ta kontakt till hästar för de struntar i ditt utseende eller din bakgrund, de tar dig emot som du är. Hästar lär även barn och unga att kontrollera aggressivt beteende genom att reagera till för kraftiga och obehagliga tag. Ett och samma ställe och omgivning (samma stall) där verksamheten utförs ökar barns och ungs säkerhetskänsla och är till fördel för rehabiliteringen.

Resultaten (Hyvätti 2005; Koistinen 2005; Mustonen 2008) tydde på att socialpedagogisk hästverksamhet ställer stora krav på stallgemenskapen. Stall som ordnar socialpedagogisk hästverksamhet är klart fostrande stallgemenskap. För att hästverksamheten och stallgemenskapen skulle vara socialpedagogisk förutsätts det att verksamheten är vuxenledd och att vuxnas roll i verksamheten är synlig. Andra centrala kännetecknande drag är att verksamheten utgår från hästens välmående och stallgemenskapen bidrar i att öka trygghetskänsla, ansvarstagande, växelverka och samhörighet. Stallgemenskapen bör ha en ”pedagogisk verksamhetsledare” på vars ansvar är att tillsammans med stallgemenskapen utforma klara mål för verksamheten och följa efter hur de förverkligas. Resultatet (Vapalahti 2012) visade att socialpedagogisk hästverksamhet innebär fostrande och rehabiliterande verksamhet med hästar i syfte att stöda människors sociala tillväxt och välmående.

I resultatet (Koistinen 2005) framkom att det är på ledarens ansvar är även att se till att respons ges, vågas ge och att det ingrips i missförhållanden. Stallgemenskapen gränsar inte fostringspotentialen till endast hästverksamhetsledare, utan även andra personer i stallgemenskapen kan ha en fostrande roll. Det framkom i resultaten att som exempel hade stallets fleråriga skoslagare blivit stallgemenskapens fadersfigur, som unga ofta kom och prata till om sina saker.

Resultatet (Mustonen 2008) tydde på att genom den samhälleliga grunden i socialpedagogiska hästverksamheten lär sig klienterna även beteenderegler för det normala livet. Stallgemenskapen kan ses som ett samhälle i miniatyrform, varifrån lärda sociala färdigheter kan överföras till allmänheten.

Enligt resultaten (Mustonen 2008 och Saastamoinen 2007) att stallgemenskap är ofta strikt strukturerade och verksamheten styrs av mycket absoluta och klara regler. Reglerna är naturligt argumenterade utgående av hästens välmående. Regler och normer som utgår av hästens välmående är mycket lättare för unga att godta och följa, än till exempel regler som berör renhet i hemmet. Nästan utan undantag vill unga fungera för hästens bästa, och senast självbevarelseinstinkten får unga att fungera med hästar i enlighet med reglerna för sitt eget bästa. När unga lärt sig att följa stallgemenskapens regler och normer förflyttas sättet så småningom även till ungas liv utanför stallet.

Enligt Koistinen (2005) strävar stallgemenskapen medvetet efter att ge ansvar åt barn och unga men i rätta proportioner till barnens och ungas åldersklass och förutsättningar. På detta sätt är det inte frågan om att använda barn och unga som stallets ansvariga arbetare, utan av att vuxna innefattar barn och unga i samhällelig vuxenledd verksamhet. Enligt resultatet (Mustonen 2008) ger socialpedagogisk hästverksamhet mycket erfarenheter om gemensamma verksamhetens betydelse i att nå lyckade resultat. Detta gör att barn så småningom börjar vill ta ansvar även av andras välmående. Socialpedagogisk hästverksamhet utvecklar barn och ungas medvetenhet om det egna inflytandet i saker och möjligheter att inverka i saker. Verksamhet i stallmiljön lär unga att se försökande och målmedvetet arbete ger resultat. Genom detta utvecklas ungas problemlösningsförmåga och initiativförmåga.

I resultatet (Hyvätti 2005) kom det fram att unga funnit genom socialpedagogisk hästverksamhet även andra livsområden där de kunnat uppleva samhörighet, känsla av trygghet och lyckanden.

5.4 Hästens helande inverkan

Enligt resultatet (Koistinen 2005) har långa traditioner och internationella exempel visar att i interaktion mellan häst och människa föds helande resurser som vårdar människan helhetsmässigt. Resultaten (Mustonen 2008 och Hyvätti 2003) visade att hästen och verksamhet med hästar lärde klienterna interaktions färdigheter, att leva i stunden, att ha kontroll över vardagen och att följa regler och normer. För rehabiliterande arbete är hästen som djur alldeles unik och sätter på grund av sin storlek vissa lagbundenheter för verksamheten. Det är ofta lätt för klienterna att vänja sig med reglerna och att följa dem när de finns till för hästens välmående. Enligt resultatet (Mustonen 2008) finns mycket regler som styr verksamheten i stallmiljön och som måste oundvikligt följas för att verksamheten är säker både för människor och för djur. Redan hästens storlek och naturliga beteende begränsar människors beteende. Klara gränser ger säkerhetskänsla till livet.

Av hästverksamheten är det lätt att hitta likheter till sitt eget liv. Barn och unga kan spegla hästars liv till deras eget liv. Enligt resultaten väcker hästen positiva känslor i nästan alla klienter.

I resultatet (Mustonen 2008) framkom det att utgångspunkten till socialt umgänge och interaktion grundar på känslor och upplevelser. Som mest direkt kan man uppleva dem via kroppskontakt genom att krama, pyssla om, gosa och bära. I dagens samhälle har kroppskontakten i fostran ofta blivit försummad. Barn och unga med beteendestörningar lider ofta av brist av känslorelationer och äkta närhet. Hästar har använts med goda resultat i att ge ersättande upplevelser av närhet och i att träna upp känslorelationer och sociala interaktioner.

5.5 Social funktionsförmåga

Enligt resultatet (Hyvätti 2003) står skolframgång och social funktionsförmåga ett beroendesamband. Dålig skolframgång och avbrutna studier inverkade avsevärt i försämring i ungas sociala färdigheter samt ökade risken att marginaliseras. Resultaten visade att socialpedagogisk hästverksamhet hade en positiv inverkan i ungas skolmotivation och skolframgång. Genom att unga via socialpedagogisk hästverksamhet fann sina gränser,

utvecklade sin självkänsla och fick tränat upp sina sociala färdigheter gav det dem bättre färdigheter att klara sig även i skolvärlden. Stallens rutiner och strukturerade vardag hjälpte unga att få ordning i sitt eget liv, gav dem trygghet och en framtidssyn. I resultaten framkom att hästverksamheten hade inverkat positivt i klienternas koncentrationsförmåga, gestaltungs-förmåga och sociala funktionsförmåga.

Enligt resultatet (Hyvätti 2003) blir flickor ofta ouppmärksammade på grund av osynligt beteende. Deras beteende var ofta passivare och mera inåtvänt än pojkars. I resultatet framkom att pysslande med hästar hjälpte flickor att vara mera extroverta, gav med färdigheter att vara i kontakt med andra människor och ökade deras själv-säkerhet. Enligt resultatet kan hästverksamhet minska osocialt beteende bland unga och öka känslan av samhörighet bland vänner och inom familjen.

Resultaten (Hyvätti 2003; Ketolainen 2005; Mustonen 2008; Orava 2010; Saastamoinen 2007) tydde på att sociala funktionsförmågan kan tryggt och kontrollerat övas upp med hjälp av hästen. Om det finns brister i sociala färdigheterna kan man tryggt öva upp dem i relation till hästen, utan att skämma ut sig framför sina vänner. Hästens respons till beteenden är äkta och ärligt. Enligt resultatet (Hyvätti 2003) kan bakomliggande orsaken till brister inom social funktionsförmågan bero på att förtroende till andra människor saknar. Hästen kan hjälpa i att få förtroendet tillbaka.

6 DISKUSSION

I detta kapitel kommer jag att analysera och tolka resultatet. Jag kommer även att kritiskt granska mina val av analysmetoder. Till sist kommer jag att presentera arbetslivs-relevansen av mitt arbete och ge förslag till fortsatt forskning

6.1 Resultatdiskussion

Syfte med detta arbete var att ta reda på vad socialpedagogisk hästverksamhet innebär och hur man genom socialpedagogisk hästverksamhet kan stöda ungdomars sociala funktions förmåga. I följande kommer jag att tolka och koppla resultat till den teoretiska bakgrunden och tidigare forskning i detta arbete.

6.1.1 De socialpedagogiska aspekterna i socialpedagogisk hästverksamhet

Enligt resultaten av bland annat Hyvätti (2003), Mustonen (2008), Saastamoinen (2007) är gemenskap, att få nya upplevelser/erfarenheter, aktivitet, delaktighet, växelverkan, dialog och att verksamheten är vuxenledd centrala element för socialpedagogisk hästverksamhet. Enligt resultaten är socialpedagogisk hästverksamhet helhetsmässigt och mångsidigt verksamheten med hästar i stallmiljö där individen är delaktig i flere olika roller. Detta hänger ihop även med centrala principer för socialpedagogisk verksamhet. (Hämäläinen 2001: 67-68)

Resultatet visade att hästverksamheten är socialpedagogisk, när verksamheten uppfyller vissa socialpedagogiska tänkandets och verksamhetens centrala drag. Målsättningen med socialpedagogisk hästverksamhet är att öka individens sociala färdigheter och stöda individen att klara sig bättre i sitt liv. (jmf. Hyvätti 2003, Saastamoinen 2007, Vapalahti 2012) Teorin bekräftar att målsättningen med socialpedagogisk hästverksamhet är kongruent med teoretiska utgångspunkten för socialpedagogisk verksamhet. Madsen (2001: 20-21) bland andra anser att socialpedagogiken strävar efter att stöda människan att bli subjekt av sitt eget liv och öka möjligheterna till kontroll över det egna livet. Enligt Madsen (2001: 227) bör verksamheten uppfylla centrala drag för socialpedagogisk verksamhet för att verksamheten kan anses vara socialpedagogisk.

Resultatet visade att socialpedagogiska hästverksamheten urskiljer sig av annan hästverksamhet genom att socialpedagogisk hästverksamhet är målmedvetet, väl planerat och förverkligat verksamhet som leds av en utbildad och sakkunnig person. Teorigrunden bakom socialpedagogik och hästverksamhet bekräftar resultatet. Madsen (2001:226-233) tar upp att för att verksamheten är socialpedagogisk krävs det att verksamheten uppfyller vissa socialpedagogiska krav. Madsen poängterar mångsidighet och målmedvetenheten i verksamheten. Socialpedagogisk verksamhet leds av en kompetent pedagog som under verksamhetsprocessen följer med hur målsättningen uppfylls. Enligt Finska ryttaförbundet (2013) eftersträvar man i ridhobbyn klart att träna upp sina kunskaper i ridning och i att hantera hästar. I socialpedagogiska hästverksamheten är målen mer individcentrerade och behandlar förstärkande av social funktionsförmåga och ökad välmående.

Enligt resultatet (jmf Hyvätti 2003, Saastamoinen 2007) utgår socialpedagogisk hästverksamhet från verksamhet, där klienten fungerar i en naturlig miljö tillsammans med hästen och där verksamhetens målsättning är att förstärka klientens handlingskraft. Socialpedagogisk hästverksamhet kan anses handla om helhetsmässig stödande av funktionsförmågan, för att den strävar efter att stöda klientens funktionsförmåga på flere olika delområden. I socialpedagogisk hästverksamhet är klienten den aktiva aktören som utvecklar sig själv genom att vara aktiv och genom de upplevelser och erfarenheter som hon via aktiviteten får. Detta stämmer överens med (Kurki 2000: 136, Madsen 2006:7) som anser att centralt för socialpedagogisk verksamheten är individens eget deltagande och aktivitet. Socialpedagogisk verksamhet skall äga rum i en naturlig miljö för människan och klienten skall vara den aktiva aktören och sakkunnig över sitt eget liv.

Socialpedagogik är inte statiskt, utan det är karakteristiskt för den att oavbrutet sträva efter att utvecklas. Därför kan inte socialpedagogikens definitioner stanna, utan de måst likaså vara i konstant rörelse, reflektera över sociala ändringar i omgivningen och svara till dem. (Hämäläinen & Kurki 1997:33.) Teorin bekräftar resultatet (Saastamoinen 2007) där det framkom att lika så som socialpedagogiken behöver socialpedagogiska hästverksamheten nya slags definitioner. Enligt resultatet har tidigare definitioner om socialpedagogisk hästverksamhet har varit otillräckliga, för att de har fokuserat endast på åldersklasserna barndom och ungdom, fastän socialpedagogiskt arbete sträcker sig genom hela livsloppet. (Saastamoinen 2007:10) Resultatet (jmf. Orava 2010, Mustonen 2008) visade att socialpedagogiska hästverksamhetens klientgrupp består av människor i alla åldersklasser med tyngdpunkten ligger ändå på barn och unga. Klienternas åldersfördelning igenstämmer alltså med målgruppen för socialpedagogisk verksamhet. Enligt Hämäläinen (1999:73) fokuserar socialpedagogisk verksamhet på arbete med barn och unga.

Övergångsfasen av barn till ungdom innebär stora förändringar på flere olika plan. Ungdomstiden innebär att unga måst bland annat omforma tidigare uppfattningar om sig själv och sina sociala relationer, samt skapa nya och uppta nya roller som blivande vuxen. Unga är under övergångsfasen sårbara, som gör att unga är under denna ändringarnas livsfas är utsatta för risken att marginaliseras (jmf. Helminen 2005)

Enligt Hämäläinen (1999:73) riktas socialpedagogiskt arbete riktas speciellt dit var människans samhälleliga subjektivitet, deltagande och delaktighet, social identitet, livskontroll och fullvärdig samhällsmedlemskap är bristfälligt utvecklade eller hotade. Detta bekräftar resultatet (jmf. Orava (2010) som visar att socialpedagogiska hästverksamhetens klientgrupp består av väldigt olika målgrupper. Klienterna kommer till socialpedagogiska hästverksamheten av varierande skäl. Gemensamt för målgrupperna är att de består huvudsakligen av individer som på något sätt är marginaliserade eller som står vid risk att marginaliseras. Teorin bekräftar resultatet genom att socialpedagogiska hästverksamhetens klientgrupp består alltså av de kohortgrupper som man vanligen också arbetar med i socialpedagogisk verksamhet. Enligt Hämäläinen (1999: 63) tillämpar socialpedagogiskt arbete nödvändigtvis inte för klienter som har allvarlig psykisk ohälsa eller addiktion. Även enligt Pärnä (2004: 64,66) kan hindrande faktorer för socialpedagogisk hästverksamhet vara klientens grovt missbrukarproblematik eller allvarlig.

6.1.2 Socialpedagogikens centrala element: aktivitet, upplevelser och gemenskap i förhållande till socialpedagogisk hästverksamhet

Enligt Hämäläinen (2001:72) är socialpedagogiska arbetets grundtanke att erbjuda möjligheter för människor i utsatta livssituationer möjligheter att delta, bemöta andra människor, vara kreativa och utveckla sig själv, ha meningsfull aktivitet, känna sig nödvändig och att tillsammans med andra människor söka mening till livet. Hämäläinen förklarar att när detta lyckas utgår aktiviteten av klienten själv. Detta bekräftar även resultatet (jmf Hyvätti 2003, Saastamoinen (2007, Vapalahti 2012) och tidigare forskning (Peltomäki 2007: 51-52). Enligt resultatet erbjuder socialpedagogiska hästverksamheten alla Hämäläisens ovannämnda element. Enligt resultatet av Peltomäkis forskning erbjuder stallgemenskapen samhörighet, delaktighet, ansvarstagande och kamratstöd till klienterna. (Peltomäki 2007:51-53)

Enligt resultaten (jmf. Orava 2012, Saastamoinen 2007) utgör aktivitet, upplevelser och gemenskap de centrala och karakteristiska elementen för socialpedagogisk hästverksamhet. Detta stämmer överens med teorin om socialpedagogisk verksamhet. Enligt Hämäläinen (1999: 97) är socialpedagogiska arbetets centrala principer och socialpedagogiska verksamhetens utgångspunkter: aktivitet, upplevelser och

gemenskap. Enligt resultatet (Hyvätti 2003) förverkligas socialpedagogiska verksamhetens centrala element på stallet som av sig själv. Genom stallets vardagliga sysslor uppfylls aspekten av gemensamt verksamhet och delaktighet, som förstärker känslan av sammanhörighet och likvärdighet i klienterna. Alla i stallgemenskapen delar på ett gemensamt intresse och samtalsämne, hästen. Detta är en förenande faktor för alla som går på stallet.

Enligt resultatet (jmf. Hyvätti 2005, Mustonen 2008, är socialpedagogisk hästverksamhet kreativ verksamhet både med hästar och i stallmiljön, som aktiverar människan både psykiskt och fysiskt. Detta utvecklar helhetsmässigt klientens funktionsförmåga. Aktivitet och praktisk verksamhet utgör betydelsefulla element för socialpedagogiska hästverksamheten. Socialpedagogisk hästverksamhet aktiverar och utvecklar människan både socialt, psykiskt och fysiskt. Under socialpedagogisk hästverksamhet utvecklas klientens förtroende till sina egna förmågor genom lyckanden och positiva upplevelser under aktiviteten. Dessa aspekter stöder även ungas sociala funktionsförmåga. Detta bekräftar även teorin angående aktivitetspedagogik. Enligt Antikainen (1996: 37.) Målet i aktivitetspedagogik är att individen utvecklas och når högre grad av självkännedom och genom det ökad funktionsförmåga. Enligt Weckroth (1988:47) Socialpedagogiska verksamhetsformer ger mångsidiga möjligheter i att stöda allmänna funktionsförmågan, genom att utveckla både den psykiska och fysiska funktionsförmågans utveckling.

Enligt resultatet (jmf. Hyvätti 2003&2005, Saastamoinen 2007, Mustonen 2008) erbjuder socialpedagogisk hästverksamhet mångsidigt med upplevelser och stimuli för kropp och själ. De upplevelser som socialpedagogiska hästverksamheten erbjuder och läroprocesser som sker genom upplevelser är en av socialpedagogiska hästverksamhetens utgångspunkter. Enligt resultatet ansågs känslan av att vinna sig själv vid sidan om upplevelser av att lyckats som de mest allmännaste upplevelserna som uppstod under socialpedagogisk hästverksamhet. Genom lyckanden får klienterna så småningom tillit av sina egna färdigheter och om sina möjligheter att inverka i saker. Klienterna lär sig även att envetet och målriktat försökande ger resultat. Resultatet bekräftar även teorin om upplevelsepedagogik. Enligt Kiiski (1998: 109-110) ger känslan av att lyckas människan resurser att söka lösningar till livets svåra frågor. Ett av

upplevelsepedagogikens viktigaste mål är att erbjuda sådana upplevelser för individer som stöder individens funktionsförmåga och ger möjligheter att överskrida sina gränser.

Enligt resultatet upplevdes det även upplevelsefullt att lära sig stå ut med besvikelser och att kunna fungera i utmanande och svåra situationer som uppstod under socialpedagogiska hästverksamheten. Aktivitet, upplevelser och gemenskap fungerar som hörnstenar för ordnande av socialpedagogisk hästverksamhet. Alla dessa element innebär de centrala faktorerna för människans helhetsmässiga funktionsförmåga. De centrala elementen i socialpedagogisk hästverksamhet är starkt förknippade med interaktion, kommunikation, livskontroll och sociala färdigheter. Dessa är även avgörande element för sociala funktionsförmågan. Bland annat Hämäläinen (1998:164) förklarar att lärande genom upplevelser är en arbetsmetod inom socialpedagogik, som kan användas för att stöda människor med problem eller brister inom sociala funktionsförmågan.

Gemenskap och gruppens helande inverka anses som ett av socialpedagogiska hästverksamhetens grundelement. I socialpedagogisk hästverksamhet strävar man efter att få hela stallgemenskapens fostrings- och läropotential till användning. På stallet sker gemenskaplig verksamhet som sträcker sig över generation till generation, som gör att bland annat tyst kunskap som från horsemanship till sociala kompetenser övergår från generation till generation inom gemenskapen. Socialpedagogisk fungerande stallgemenskap uppmuntrar även dess medlemmar till att vara självstyrda och till ökad handlingskraft. I socialpedagogiskt tänkande ses hela gemenskapen som en arena för lärande, som erbjuder möjlighet att lära sig nytt av gruppens andra individer, men även så, möjlighet att lära sig av hästen. Socialpedagogisk hästverksamhet förutsätter stora krav på stallgemenskapen. Stallgemenskap som är med i socialpedagogisk hästverksamhet är klart fostrande gemenskap. Detta hänger ihop med bland annat Hämäläinens (1999:16) syn om att gemenskap och samhörighet och dess kritiska granskning och utveckling spelar en avgörande roll i socialpedagogiskt arbete. Från en socialpedagogisk tankesätt så som i socialpedagogisk hästverksamhet anses gemenskap och gemensam verksamhet som värdefullt samt de upplevelser man får via det. (Haavisto 2007, 33-34)

6.1.3 Den sociala funktionsförmågan

För utvecklingen av ungas identitet och sociala funktionsförmåga är det viktigt att unga känner sig höra till någon grupp samt att uppleva att de kan inverka i saker och via de uppnå känsla av att bli godkända. (Helminen red. 2005) Socialpedagogisk hästverksamhet erbjuder det här till unga. Centrala element för arbete med syfte att stöda och utveckla sociala funktionsförmågan är att arbetet är: medvetet, planerat, individuellt och mångsidigt. I socialpedagogisk hästverksamhet utformas målsättningar för verksamheten alltid individuellt utgående från den enskilda individens behov. (jmf. Orava 2010:77, Saastamoinen 2007:44-51). De övergripande målsättningar med socialpedagogisk hästverksamhet är att öka individens sociala färdigheter och stöda individen att klara sig bättre i sitt liv. Detta stämmer överens med även med Härmäläinen och Kurkis (1997: 13-14) syn på att socialpedagogiken eftersträvar att lindra och förebygga sociala problem genom pedagogiska tillvägagångssätt. Utgående av detta kan man konstatera att socialpedagogisk hästverksamhet uppfyller kriterierna för stödjande arbete av den sociala funktionsförmågan.

Enligt resultatet (Mustonen 2008, Saastamoinen 2007) erbjuder socialpedagogiska hästverksamheten erbjuder mångsidigt med möjligheter att arbeta med och stöda sociala funktionsförmågan bland unga. Genom socialpedagogisk hästverksamhet kan unga tryggt öva upp sina sociala färdigheter i en trygg miljö. Vid sidan om arbete med häst kommer det naturligt att öva upp kommunikation, att ge och ta emot signaler, att vara ledare och på samma att respektera andra. Samarbets- och kommunikationsfärdigheterna utvecklades så småningom under verksamheterna, och till slut diskuterade unga öppet i grupper om även andra saker än hästar. Beaktansvärt i resultaten var att socialpedagogisk hästverksamhet utvecklade även ungas empatiförmåga och förmåga att ta andra människor i hänsyn.

Enligt resultatet står skolframgång och social funktionsförmåga ett beroendesamband. Dålig skolframgång och avbrutna studier inverkar avsevärt i försämring i ungas sociala färdigheter samt ökade risken att marginaliseras. I resultaten framkom att socialpedagogisk hästverksamhet tillämpas även i arbete med unga som står i risk att marginaliseras, unga med skolgångssvårigheter och unga med missbruk. Enligt teorin

Tiikkainen & Heikkinen (2011) uttrycker sig problem inom sociala funktionsförmågan som svårigheter att klara av vardagliga livets förutsättningar. I resultatet Koistinen (2005:1) framkom att speciellt illamående bland och unga har ökat under senaste tider. Ungas marginalisering och illamående, har lämnat dem utanför sociala nätverkets stöd. Enligt resultatet (Hyvätti 2003&2005, Mustonen 2007, Saastamoinen (2009) utgör upplevelser och de läroprocesser som sker genom upplevelser ett av socialpedagogiska hästverksamhetens centrala element. Teorin om upplevelsepedagogik stämmer ihop med resultatet. Teorin bekräftar även att socialpedagogisk hästverksamhet är en lämplig metod för att stöda ungdomars sociala funktionsförmåga. Enligt Hämläinen (1998: 164) har upplevelse betonat lärande och terapiarbete har ett brett tillämpningsområde, som omfattar människor som lever under varierande sociala problem samt arbete för att hjälpa dem. Upplevelsepedagogik är en pedagogisk metod för att hjälpa människor med sociala problem och svårigheter till att bilda tillfredsställande människorelationer.

Enligt Madsen (2001:21-22) är socialisering en avgörande faktor vid inkludering av individer i gemenskap. Madsen (2001:103-104) fortsätter att socialpedagogiska arbetet handlar alltså från att erbjuda människor sådana kunskaper, färdigheter och normer som individen behöver för att utveckla och öka sin sociala funktionsförmåga samt för medmänskliga relationer. Enligt resultaten (bland annat Mustonen 2007, Saastamoinen 2009) erbjuder socialpedagogiska hästverksamheten unga möjligheter att tillägna dessa ovannämnda kunskaper. Teorin bekräftar alltså resultatet. Detta kommer fram även i jämförelser mellan resultat och teori. Enligt resultatet (Mustonen 2007) kan stallgemenskapen ses som ett samhälle i miniatyrform, varifrån lärda sociala färdigheter kan överföras till allmänheten. Enligt Hämläinen och Kurki (1997: 13-14) eftersträvar socialpedagogiken att lindra och förebygga sociala problem genom pedagogiska tillvägagångssätt. Enligt Madsen (2001:7) strävar socialpedagogiken efter att integrera människor som står vid hot att marginaliseras från samhället till och i samhället.

Enligt resultatet (Hyvätti (2003), Mustonen (2008), Saastamoinen (2007) erbjuder socialpedagogisk hästverksamhet för unga med behov av särskilt stöd, upplevelse av ”normalitet”, genom att på stallet göra saker som deras ålderskompanger även gör. Detta ger unga en känsla av att vara en av de andra och ett samtalsämne med familj och kompisar. Resultatet hänger ihop med teorin och bekräftar att socialpedagogiska hästverksamheten möjligheter att stöda ungdomars sociala funktionsförmåga. Enligt

Helminen red (2005) är jämnåriga kamrater och kamratgrupper väldigt viktiga för ungas sociala utveckling samt för tillägnande av kulturella och samhälleliga beteenden.

I resultaten (Mustonen 2008) framkom att utgångspunkten till socialt umgänge och interaktion grundar på känslor och upplevelser. Mest direkt kan de uppnås via kroppskontakt och beröring. När kroppskontakten och äkta närhet har i dagens samhälle försummats, har det sin inverkan på ungas sociala funktionsförmåga. Hästar har använts med goda resultat i att ge ersättande upplevelser av närhet och i att träna upp känslorelationer och sociala interaktioner.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att socialpedagogisk hästverksamhet erbjuder mångsidiga möjligheter att stöda ungdomars sociala funktionsförmåga. Exempel på sociala färdigheter som tränas genom socialpedagogisk hästverksamhet är:

- interaktionsfärdigheter (t.ex. att ta andra i beaktande, ge och ta emot signaler)
- kommunikationsfärdigheter
- samarbetsfärdigheter
- självkontroll / behärskning
- empatiförmåga
- bemötande och att vara i kontakt med andra människor

6.2 Konklusion

I detta arbete ville jag ta reda på vad socialpedagogisk hästverksamhet innebär och hur man genom socialpedagogisk hästverksamhet kan öka ungdomars sociala funktionsförmåga. Som svar på forskningsfrågorna är att socialpedagogisk hästverksamhet är mångsidig verksamhet med hästar och i stallmiljön med målsättning att öka klientens helhetsmässiga och sociala funktionsförmåga. Socialpedagogiska hästverksamheten är verksamhet som utgår av socialpedagogiska tänkandets centrala principer förenat med hästens och stallmiljöns helande aspekter. Hästverksamheten gör socialpedagogisk det att verksamheten är vuxenledd av en utbildad pedagog, som utformat klara planer för förverkligande och genomförande av verksamheten. Centrala elementet som skiljer åt socialpedagogiska hästverksamheten från andra hästverksamheter är att verksamheten är målmedvetet och målinriktat, och att verksamheten uppfyller grundelementen för soci-

alpedagogisk verksamhet: aktivitet, upplevelser och gemenskap. Socialpedagogiska hästverksamheten erbjuder omfattande möjligheter i att stöda ungas sociala funktionsförmåga. Socialpedagogiska hästverksamhetens tillämpningsområde inom arbete med unga vars sociala funktionsförmåga av orsak eller annan är bristfällig eller i behov av stödande, är brett. Genom socialpedagogiska hästverksamhetens gemensamma verksamhet och upplevelser som de gav kan man mångsidigt stöda sociala funktionsförmågan. Socialpedagogisk hästverksamhet tillämpar sig både för förebyggande och rehabiliterande arbete.

I socialpedagogiska hästverksamheten erbjöd klienterna möjligheter att vinna sig själv på flere olika sätt på samma som stallomgivningens vardagliga upplevelser erbjöd känsla av säkerhet och normalitet. Positiva upplevelser och att ibland klara av och våga sig i även utmanande situationer förbättrade ungas självsäkerhet och initiativförmåga. Dessa är även element som stöder ungas sociala funktionsförmåga.

Socialpedagogisk hästverksamhet erbjuder mångsidiga möjligheter i att stöda ungas sociala funktionsförmåga. Det är ändå viktigt att granska hästverksamheten möjligheter i att öka socialfunktionsförmåga kritisk, till exempel redan på grund av att socialpedagogisk hästverksamhet är ett rätt så nytt arbetssätt.

6.3 Metoddiskussion

I denna studie var syftet att få fram vad socialpedagogisk hästverksamhet innebär och hur socialpedagogisk hästverksamhet kan bidra till att stöda ungdomars funktionsförmåga. Jag använde litteraturstudie som metod för att få svar på mitt syfte och frågeställningar. Jag valde att använda litteraturstudie som forskningsmetod i min studie för att den ger möjlighet att kartlägga forskningsläget och vad som finns skrivet inom området. Med hjälp av litteraturstudie har jag kunnat presentera viktiga teman och resultat i tidigare forskningar och rapporter kring socialpedagogiskt hästverksamhet. Jag anser att valet av metod var relevant med tanke på mitt syfte och frågeställningar eftersom jag ville göra en sammanfattning om tidigare kunskaper inom forskningsområdet. Jag anser att jag lyckades besvara mina forskningsfrågor och hämta fram relevant och mångsidig fakta om socialpedagogisk hästverksamhet.

På grund av att mitt valda ämnesområde är ännu så nytt i Finland och vetenskaplig forskning och relevant litteratur om ämnet finns knappt av, gjorde litteraturinsamlingen för litteraturstudien utmanande. I innehållsanalysen av valda materialet var det lätt att hitta gemensamma teman och kategorisera materialet, medan olikheter och motstridigheter mellan materialen fanns knappt av. Vid kategorisering av materialet skulle jag kunna ha dela upp materialet i klarare kategorier, för att aktivitetspedagogik, upplevelsepedagogik och samhällspedagogik går mycket in i varandra som gjorde det svårt för mig att urskilja olika teman i texterna och till vilken kategori de tillhörde..

6.4 Arbetslivsrelevans och förslag på fortsatt forskning

Mitt arbete kan vara av intresse för alla som arbetar inom sociala branschen. Socialpedagogiska hästverksamhetens inverkan på människor och nytta av den för människors handlingsförmåga är något som jag anser borde mera lyftas fram och delas med på sociala branschen. Hästens, stallmiljöns, stallrutinernas och gemenskapen positiva inverkan på självförtroende, sociala kapacitet, handlingskraft och livskontroll är något som man skulle kunna ha stor nytta av i socialt arbete, till exempel med barn och unga med sociala svårigheter. På detta sätt skulle även socialpedagogisk hästverksamhet få mera synlighet. Socialpedagogisk hästverksamhet är en verksamhetsform inom socialt arbete. Som ledare kan fungera en utbildad socialarbetare eller en socionom. I det sociala arbetet, främst med unga skulle det behövas nya arbetssätt att bemöta klienter mer individcentrerat. Socialpedagogisk hästverksamhet är en sådan arbetsmetod.

Kunskap inom socialpedagogisk hästverksamhet ger ett arbetssätt till för professionella inom sociala branschen att inverka och stöda klienter handlingsförmåga.

Socialpedagogisk hästverksamhet kan användas som rehabiliterings, öppenvårdens stödåtgärd eller som förbyggande verksamhet speciellt för barn och unga (Suomen ratsastuspedagogit ry. 2012)

Professionella inom sociala branschen har nytta av få veta om stallmiljöns, rutinernas och hästens inverkan på människors handlingsförmåga och sociala tillväxt. Det är även viktigt att komma utanför arbetsplatsens fyra väggar, och se klienten i olika miljöer.

Flickor söker sig mer till hästhobbyn, och har ofta mer erfarenheter av hästar. Jag har själv långt märke i mitt arbete inom barnskyddet, hur viktigt det är att personalen har kunskap om hästverksamhetens socialpedagogiska verksamhet, för att kunna stöda pojkar att ta del om hästars helande inverkan. Min erfarenhet är att pojkar är ofta väldigt intresserade att följa med till stallet, och drar stor nytta av få sköta om och vara i växelverkan med hästar. Mitt förslag för forstsatt forskning är att undersöka vad socialpedagogisk hästverksamhet har att erbjuda för pojkar. Utgående av min arbetserfarenhet inom hästvärlden och inom barnskyddet har jag lagt märke till att pojkar och män ofta har otillfredsställda behov av att få ta hand och sköta om någon, samt av kroppsligkontakt och ömhet. Hästverksamhet kunde erbjuda dessa element ersättande upplevelser för pojkar och män. Socialpedagogiska hästverksamhetens forskning har koncentrerat sig främst på åldersklasserna barn och unga. Ett annat förslag på vidare forskning skulle vara att undersöka socialpedagogiska hästverksamhetens möjligheter i vuxenarbete och/eller i aktivering av seniorer och äldre.

KÄLLOR

Antikainen, Eija 1996. Elämyspedagogiikassa haasteellisella toiminalla omakohtaiseen kasvuun. Sosiaaliturva 11/96. 36-38

Askheim, Ole Petter. Starrin, Bengt. (red.) 2007. Empowerment i teori och praktik. Gleerups Utbildning AB. ISBN 978-91-40-64838-9

Brandt, Nora. 2005. Socialpedagogisk hästverksamhet – En diskursiv studie i verksamhetens organiseringsprocess. Tillgänglig: <http://sockom.helsinki.fi/info/notat1105.pdf>. Hämtat 14.5.2012.

Brinkmann, S & Kvale, S. 2009. Den kvalitativa forskningsintervjun. Lund: Studentlitteratur

Ewing. C.A., MacDonald. P.M., Tylor, M. & Bowers. M,J. 2007. Equine-facilitated learning for youths with severe emotional disorders: A qualitative and quantitative study. Child Youth Care Forum 36 (1), 59-72

Finlands Ryttaförbund. Tillgänglig: www.ratsastus.fi. Hämtat 6.5.2013

Friberg, Febe (red.).2006 Dags för uppsats- Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten. Lund: Studentlitteratur.

Helminen, Jari (red.) 2005. Kiintopisteitä nuoruusaikaan – Psykososiaalinen tuki ja työ nuorten kanssa toimittaessa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu

Hyvätti, Nina. 2005. Tallityöstä potkua elämään – Syrjäytyvä nuori talliyhteisössä. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 20-29

Hyvätti, Nina. 2008. Ohjat omiin käsiin – ratsastusterapia lastensuojelun sosiaalityön tukena. Turku: Suomen Ratsastajaliitto ry.

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY

Hämäläinen, Juha. 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Ur verket ”Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa”. Red. Lehtonen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Hämäläinen, Juha. 2001. Johdatus sosiaalipedagogikkaan. Kuopio: Kopijyvä

Itä-Suomen yliopisto. Tillgänglig: www.uef.fi Hämtat 15.04.2013

Jakobsen, Dag Ingvar. 2007. Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete. Lund: Studentlitteratur.

Kaipio, Kalevi. 1977. Antakaa meille mahdollisuus. Johdatus nuorten yksilökasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Kauppila, Reijo. 2005. Vuorovaikutus ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS –kustannus

Kesti, Tuulia & Puustinen, Marjukka. 2005. Tuumasta toimeen – Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnastako leipää? Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 79-87

Ketolainen, Sanna. 2005. Hevoset kuntouttajina – Kokemuksia huumeriippuvaisten nuorten aikuisten kuntouttamisesta. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 67-78

Kiiski, Eero. 1998. Seikkailuja elämysten maailmassa. Ur verket Timo Lehtonen (red.) Elämän seikkailu. Näkökulma elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy

Kjälldman, Ritva. 2005. Putosin koulusta, nousin ratsaille – Ratsastuspedagoginen lähestymistapa koulupudokkaiden yksityisopetuksessa. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 35-43

Kjälldman, Ritva. 2010. The impact of socio-pedagogic equine-activities intervention on special education pupils with neurological disorders. Maataloustieteen Päivät 2010.

Kaarela, Johanna. 2005. ”Juokse sinä humma, kun taivas on tumma...”Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 50-58

Klontz, Bradley T., Bivens, Alex., Leinart, Deb., Klontz, Ted. 2007. The effectiveness of equine-assisted experiential therapy: results of an open clinical trial. *Society and Animals*. Vol 16. Nummer 3. 257-267.

Koistinen, Kari 2002-2003. "sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin edistäjänä". Raportti Ratsastuspedagogiikkahankkeen 2. vaiheen tuloksista v.2002-2003. Suomen Ratsastajainliitto.

Koistinen, Kari. 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 1-10

Kurki, Leena. 2002. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunto Vastapaino

Lahikainen, Anja, Riitta & Pirttilä-Backman, Anna-Maija. 2007. Sosiaalipsykologian perusteet. Helsinki: Otava

Laine, Katja. 2012. Bedömning av funktionsförmågan. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos THL. Senast uppdaterat: 14.8.2012. Tillgänglig: <http://www.sosiaaliportti.fi/sv-FI/handbok-for-handikappservice/serviceplanering/bedomning-av-funktionsformagan/> Hämtat: 29.3.2013.

Luhtaniemi, Tuula. 2005. Sosiaalipedagoginen hevostoimintaryhmä perheneuvola-psykologin asiakastyössä. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 59-66

Madsen, Bent. 2001. Socialpedagogik. Lund: Studentlitteratur.

Madsen, Bent. 2006. Socialpedagogik: integration och inklusion i det moderna samhället. Lund: Studentlitteratur

Mattila-Rautiainen, Sanna. (red.) 2000. Ratsastusterapia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Okulov, Seija. 2005. Förord i verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005.

Orava, Jenna. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus – hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Itä-Suomen Yliopisto. Erityispedagogiikan pro gradu –tutkielma

Pakarinen, M. 2009. Hevosavusteisen auttamistyön eri muotoja sekä sosiaalipedagoginen hevostoiminta englanniksi. Sosiaali pedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa VI. Projektityö

Peltomäki, Maija. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Kuopion yliopisto, Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Nuorisokasvatuksen maisteriohjelma Pro gradu-työ.

Pennanen, Anne. 2005. Nuorisokodin nuorten innostaminen hevosten pariin. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 30-34

Pärnä, Kaisu. 2004. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalityön menetelmänä käytöshäiriöisten nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa. Kuopion yliopisto: Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro gradu- tutkielma.

Rainio, Susanna. 2005. Tallista tikapuut tulevaisuuteen – Talliyhteisö nuorten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukijana. Ur verket Seija Okulov & Katja Koukkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus ja kehittämiskeskus. 11-19

Schultz, Pamela N., Remick-Barlow, G. Ann, Robbins, Leslie. 2007. Equine-assisted psychotherapy: a mental health promotion/intervention modality for children who have experienced intra-family violence. Health & Social Care in Community 15 (3), 265-271

Saastamoinen, Katri. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Kuopion yliopisto: Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro gradu -tutkielma

Sandström, Marita. 2000. Ratsastusterapian vaikutukset neurofysiologian ja tutkimustulosten näkökulmasta. Helsinki: Suomen kuntoutusliitto.

Suomen ratsastuspedagogit ry, www.hevostoiminta.net. Hämtat 12.5.2012

TOIMIA/ Tiikkainen, Pirjo & Heikkinen, Riitta-Liisa. 2011. Sosiaalisen toimintakyvyn arviointi ja mittaaminen väestötutkimuksessa. Publicerats 26.01.2011. Hämtat 8.4.2013 www.thl.fi/toimia/tietokanta/suositus/18/

Vapalahti, Kati. 2012. Nuorisokodin nuorten ja heidän ohjaajiensa kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Ur verkot Hämäläinen & Nietosvuori (red.) Sosiaalipedagoginen aikakausikirja, vuosikirja 2012, vol. 13. Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 101-132

YLE/ Pirttikoski, Iita. 2013. Hevosesta voi löytyä apu alkoholisimmin ja masennukseen. Publicerat 11.2.2013. Hämtat 12.2.2013
http://yle.fi/uutiset/hevosesta_voi_loytya_apu_alkoholismiin_ja_masennukseen/6485506

Yorke, J., Adamas, C. & Coady, N. 2008. Therapeutic value of equine-human bonding in recovery from trauma. Anthrozoos 21 (1), 17-30

BILAGOR

Bilaga 1 Databassökning

Databas	Sökord	Träffar	Antal använda artiklar
Academic Search Elite (EBSCO)	Equine-facilitated & learning & youth	2	1
Academic Search Elite (EBSCO)	Equine-assisted & therapeutic & youth	6	1
Sage Journals Online	Equine-assisted & therapy & socio-pedagogical horse activity	8	0
Education resources information center (ERIC)	equine-assisted & learning & youth	3	0
Google Scholar	Socialpedagogisk & hästverksamhet & unga	2	1
Google Scholar	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta & nuoret	78	0
ARTO	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta & ratsastusterapia	34	0

Bilaga 2/1 Valda texter för arbetet

PRO GRADU-ARBETEN			
Författare publicationsår, titel,	Problem och syfte	Metod	Resultat
1. Jenna Orava 2010 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana.	Syftet med arbete var att specificera vad socialpedagogisk hästverksamhet innebär och öka kännedom socialpedagogisk hästverksamhet.	Undersökningens material samlades in av socialpedagogisk hästverksamhet ledaren genom öppna frågeformulär och temaintervjuer under våren 2010. Till öppna förfrågan svarade 17 hästverksamhet ledare, var av tre valdes till temaintervju.	Resultaten visade att socialpedagogisk hästverksamhet är målmedvetet verksamhet, var målet med verksamheten utformas alltid av enskilda klientens behov. Resultaten visade att socialpedagogiska hästverksamhetens klientkrets var mycket mångfaldig, men tyngdpunkten log på barn och unga som var i risk att marginaliseras. Som övergripande mål i socialpedagogisk hästverksamhet kom fram eftersträvan att stöd klientens subjektivitet, empowerment och livskontroll.
2. Katri Saastamoinen 2007 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa.	Socialpedagogisk hästverksamhet är ett arbetsätt som kan användas för att stöd människors psykosociala handlingskraft i alla åldrar.	Forskningen är förverkligad genom fallstudie, deltagande observation och temaintervju vars material är insamlat på ett finskt häststall och dess närmiljö.	Socialpedagogisk hästverksamhet visade sig ha mångsidiga möjligheter i att stöd klientens handlingsförmåga. Genom att stöd klienternas sociala färdigheter, vilka förutsatt psykiska färdigheter, var det möjligt att öka deras psykosocial handlingskraft. Genom gemensamverksamhet är det möjligt att mångsidigt stöd handlingskraft på flere delområden.
3. Nina Hyvätti 2003 Ojat omiin käsiin. Ratsastusterapia lastensuojelun sosiaalityön tukena	Forskningen tar reda på om ridterapi är ett användbart tillvägagångssätt i att stöd barn-skyddets socialarbete.	Forskningen är gjord i samarbete med Laukki- projektet. Laukki -projektet förverkligades i Egentliga Finland under åren 2001 – 2005. Hyvättis sampel för forskningen var samantalt 48 barn och unga som deltog i Laukki -projektet, det vill säga barn och unga som deltog i ridterapi.	Terapin hade oundvikligen inverkat positivt i klienterna, men resultaten visade även hästverksamhetens möjligheter att ge mera. Hon konstaterar även själv att socialpedagogisk, psykosocial och terapeutisk arbete blandades ihop åtminstone bland Laukki -projektets klienter. Hästverksamhet kan alltså ge mycket mer än terapi, om dessa möjligheter kan och läggs märke till att användas.
4. Laura Mustonen 2008 Oletko katsonut hevosta silmiin? Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa	Syfte med arbetet är att undersöka vilken betydelse socialpedagogisk hästverksamhet har i rehabilitering av barn och unga med behov av särskilt stöd.	Mustonens forskning är en kvalitativ forskning, var material har samlats in genom öppna frågeformulär. Till undersökningen deltog åtta sakkunniga inom socialpedagogisk hästverksamhet.	Enligt resultaten tillämpar sig socialpedagogisk hästverksamhet till rehabilitering för barn och unga med behov av särskilt stöd. Socialpedagogisk hästverksamhet är en resultatrik och helhetsmässig rehabiliteringsform, som har en positiv inverkan t.ex i klientens självbild och utveckling av självkänsla och i att lära sig sociala färdigheter. Socialpedagogisk hästverksamhet är i nära kontakt med naturen.

ARTIKLAR, RAPPORTER OCH UNDERSÖKNINGAR			
<p>5. Kati Vapalahti 2012</p> <p>Nuorisokodin nuorten ja heidän ohjaajiensa kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta</p>	<p>Artikeln är publicerad i Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, årsbok 2012, vol. 13. Artikeln behandlar ett ungdomshems ungas och deras ledares upplevelser av socialpedagogisk hästverksamhet.</p>	<p>Materialet för undersökningen samlades in via intervjuer av fyra unga och fyra vuxna, samt av verksamhetsforskarens fältdagbok.</p>	<p>De intervjuades upplevelser om socialpedagogisk hästverksamhet var huvudsakligen positiva. Verksamheten upplevdes stöda ungas sociala och personliga utveckling samt ungdomshemmets samhörighet. I intervjuerna kom fram flere utvecklingsförslag, via ungas utveckling kan bättre förstärkas genom hästverksamhet.</p>
<p>6. Kari Koistinen 2005</p> <p>Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä.</p>	<p>Texten är publicerad i Okulov & Kuokkari (red.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina.</p>	<p>Texten behandlar socialpedagogiskt hästverksamhet i Finland och dess utveckling från verksamhetens ursprung till dagens situation. Koistinen lyfter fram aktuella teman kring förebyggande arbete mot marginalisering bland barn och unga. I texten lyfts upp även centrala element i socialpedagogiska hästverksamhet och utvecklingsprojektet kring socialpedagogisk hästverksamhet presenteras.</p>	
<p>7. Nina Hyvätti 2005</p> <p>Tallityöstä potkua elämään – syrjäytyvä nuori talliyhteisössä</p>	<p>Texten behandlar vilken betydelse hästar och stallarbete har för unga som lever i hot att marginaliseras samt vilka är stallgemenskapernas pedagogiska möjligheter i förebyggande och hjälparbete mot marginalisering. Hyvätti presenterar sin undersökning, var hon stävar efter att ta reda på hur unga som hamnat i marginaliserings-processen upplever stallarbete.</p>	<p>Hyvättis undersökning är kvalitativ. Materialet samlade hon huvudsakligen in via observation men även genom diskussioner och intervjuer. Undersökningen är en fallstudie av två flickor som skickats via ungdomsprojektet KOHO till ett stall på praktik.</p>	<p>De unga som deltog i undersökningen upplevde sig själv värdefulla och tyckte att det var meningsfullt att göra bekantskap med hästar och att hästen godtar dem som sådana som de är.</p> <p>Hyvätti anser i sin text att ridning och hästverksamhet stöder människor att hålla fast vid livet och ökar funktionsförmåga och sociala kontakter. Hästar kan för någon vara det som får en att stå ut med livet när livet känns tungt och får en att orka från dag till dag.</p>
<p>8. Sanna Ketolainen 2005</p> <p>Hevoset kuntouttajina – kokemuksia huumeriippuvaisten nuorten aikuisten kuntouttamisesta.</p>	<p>Ketolainen lyfter fram i sin text upplevelse- och samhällspedagogiska dragen i socialpedagogisk hästverksamhet och deras inverka i rehabilitering av unga vuxna med drogmissbruk. Ketolainen presenterar även sin undersökning som hon gjort kring ämnet.</p>	<p>Till Ketolaisens undersökning deltog två drogmissbrukare. I undersökningen berättar Ketolainen om deras liv för de tog del i verksamheten och om framstegen under verksamheten.</p>	<p>Ketolainen upplevde starka känslor av att lyckas under den korta tiden som hon hann arbeta med klienterna under undersökningen. Ketolainen var positivt överraskad av de framsteg som klienterna gjorde under en kort tid. När klienternas förtroende till verksamhetsledaren och hästen ökade, ökade även klienternas resurser, självsäkerhet och livsglädje.</p>